

Абай елі

АУДАНЫҚ ҚОҒАМДЫҚ - САЯСИ ГАЗЕТ

БАСЫЛЫМ 1935 ЖЫЛДАН БАСТАП ШЫҒАДЫ

№35 (873)

16 - 22 қыркүйек 2026 ЖЫЛ

Тағылымды шара

Баспана - 2026

ДҮНИЕЖҮЗІЛІК ТАЗАЛЫҚ КҮНІ: АБАЙ АУДАНЫНДА 470 ТЕРЕК ОТЫРҒЫЗЫЛДЫ

Мемлекет басшысы Қасым Жомарт Тоқаевтың бастамасымен қолға алынған «Таза Қазақстан» жалпыұлттық экологиялық акциясы – ел болашағына, келешек ұрпақтың саулығына салынған үлкен инвестиция, ұлттық мәдениетіміздің жаңа белесі. Бұл жобаның түпкі мазмұнында терең философия жатыр: туған жерге деген сүйіспеншілік, қоршаған ортаға жанашырлық және азаматтық жауапкершілік. Бұл бастамаға еліміздің барлық өңірлеріндегі тұрғындар белсенді қатысып, туған жердің тазалығы мен көркеюіне өз үлестерін қосып келеді.

Осы игі бастама Абай ауданында да кең көлемде жалғасын тауып, тазалық жұмыстарына мекеме, бөлім қызметкерлері мен ауыл тұрғындары белсене қатысты.

Акция барысында аудан аумағы абаттандырылып, тазалық жұмыстары жүргізіліп, 470 терек көшеті отырғызылды.

«Таза Қазақстан» акция – елді мекендердің санитарлық тазалығын қамтамасыз етумен қатар, тұрғындарды қоршаған ортаға жанашырлықпен қарауға, туған жердің көркеюіне үлес қосуға үндейтін маңызды бастама. Сенбілік барысында көпшілік тазалықтың бір күндік шара емес, күнделікті өмір салты болуы қажеттігін тағы бір мәрте көрсетті.

Туған жердің тазалығы – әр азаматтың ортақ жауапкершілігі. Қоршаған ортаны таза ұстау арқылы келер ұрпаққа көркейген, таза мекен қалдыру – баршаға ортақ міндет.

Табиғатты қорғау – баршаға ортақ міндет.
Таза орта – жайлы өмірдің негізі!

Жаңа қоныс – жаңа қуаныш

Адам үшін өз баспанасының болғанынан асқан қуаныш жоқ. Әсіресе, көпбалалы отбасы үшін кең әрі жайлы үйдің кілтін қолға алу – үлкен арманның орындалуы. Жуырда «Отбасы банк» АҚ Абай облыстық филиалының қызметкерлері Абай ауданындағы елді мекендерді аралап, баспаналы болған отбасылардың қуанышына ортақтасты.

Абай ауданында тұрғындарды баспанамен қамтамасыз ету бағытында жүйелі жұмыстар жүргізілуде. Қарауыл, Қасқабұлақ және Саржал ауылдарында жалпы саны 43 тұрғын үй қарастырылған. Бүгінде оның 42-сі азаматтарға бөлініп, қалған бір тұрғын үй бойынша бөлу рәсімі жүргізілуде.

Жаңа баспаналардың иелерін құттықтап, олардың қуанышты сәттеріне куә болу мақсатында бірнеше отбасының шаңырағына арнайы барып қайтты.

Қасқабұлақ ауылындағы қоныстойлардың бірі Төлеуқоңырова Алмагүлдің отбасында өтті. Көпбалалы отбасы үшін бұл күн ерекше есте қалары сөзсіз. Себебі отбасы көптен күткен жаңа баспананың кілтін алып, өз шаңырағына қоныстанды.

Жаңа үй – төрт бөлмелі. Сонымен қатар, баспананың жанында отбасының өз қажетіне жаратуына мүмкіндік беретін 6 сотық жер учаскесі бар. Бұл – бала-шағасы көп отбасы үшін кең әрі жайлы өмір сүруге қолайлы мүмкіндік.

Қоныстойға Абай ауданы әкімінің орынбасары Амангелдин Дархан Амангелдіұлы

қатысып, жаңа қоныс иелерін құттықтады. Ол өз сөзінде аудан әкімдігі мен «Отбасы банк» АҚ Абай облыстық филиалының тұрғындарды баспанамен қамтамасыз ету бағытындағы бірлескен жұмыстарына тоқталды.

– Жаңа үйлеріңіз құтты болсын! Әр шаңыраққа береке мен молшылық тілейміз. Бұл үйлерде балалардың күлкісі естіліп, отбасыларыңыздың қуанышы еселене берсін, – деген ізгі тілегін жеткізді аудан әкімінің орынбасары.

Жаңа қоныстың есігін ашып, үйді бірге аралаған сәтте отбасының қуанышын сөзбен айтып жеткізу қиын еді. Әсіресе, балалардың жаңа бөлмелерін қуана аралап, болашаққа жоспар құрып жүргені көңілге жылу ұялатты.

Баспанаға ие болған отбасы жаңа үйге жайғасып қана қоймай, ауласына қатысты жоспарларын да ойластырып қойған.

Алмагүл Төлеуқоңырованың айтуынша, алдағы уақытта аулаға тапчан жасап, гараж салу жоспарында бар. Яғни жаңа үй – отбасы үшін тек қоныс емес, жаңа бастамалардың бастауы болмақ.

Баспана – адамның тұрмысын түзей отырып, болашаққа деген сенімін арттыратын үлкен мүмкіндік. Әсіресе, ауылдық жерлердегі отбасылар үшін жеке ауласы, жер учаскесі бар тұрғын үйдің маңызы зор.

Жаңа қоныс иелерінің жүзіндегі қуаныш пен алдағы күнге деген сенім – атқарылған жұмыстың ең басты нәтижесі. Әр отбасы үшін баспана алу – жаңа өмірдің бастауы.

Жаңа қоныс құтты болсын! Әр шаңырақта шаттық пен береке орнасын!

Жібек АҚРАМ

Форум

Әйелдердің қоғамдық-саяси белсенділігін арттыру жолдары талқыланды

Соңғы жылдары қоғамның жүгін арқалап, ел ішіндегі түйткілді мәселелерді шешуде қыз-келіншектердің белсенділігі артып келеді. Өмірдің өзі көрсеткендей, отбасының берекесін кіргізіп, бала тәрбиесіне бас-көз болып отырған нәзік жандылар ендігі жерде ауыл мен қаланың, облыс пен ауданның да саяси-қоғамдық өміріне белсене араласуға батыл қадам жасап жатыр. Жақында Семей қаласында өткен алқалы жиын осының айқын дәлелі болды.

Абай облысының Ішкі саясат басқармасының тапсырысымен «СОЦКЗ» қоғамдық қоры ұйымдастырған бұл диалог алаңы жай ғана есеп беру кездесуі емес, елдің болашағын ойлайтын аналар мен қыздардың еркін пікір алысатын шынайы ашық алаңына айналды.

Негізгі түйткіл: Әйел саясатқа не үшін керек?

Көпшілігі «Әйелдің орны – ошақ қасы» деген ескі сөзді алға тартады. Бірақ бүгінгі заманның талабы да, ағымы да басқа. Ауылдағы мектептің жағдайы, балабақша, медициналық пункт, ауызсу, жол, әлеуметтік көмек сияқты күнделікті тұрмыспен бірінші болып бетпе-бет келетін – осы әйел заты. Соны біле тура, неге олар өздерін толғантқан мәселелерді шешім қабылдайтын деңгейде айтпасақ?

Жиынға арнайы қатысқан Абай облыстық мәслихатының депутаттары Айгүл Дюсекеева, Шағангүл Жанаева және Анжела Маслова халық қалаулысы ретіндегі өз тәжірибелерін ортаға салды. Олардың сөзіне сүйенсек, саяси белсенділік дегеніміз – жоғары мінберден үлкен сөз сөйлеу емес, ең алдымен:

- Ауыл мен аудан деңгейіндегі қоғамдық кеңестердің жұмысына белсене араласу;
- Жергілікті бюджеттің әділ әрі тиімді жұмсалуды бақылау;
- Көпбалалы аналардың, мүмкіндігі шектеулі жандардың, жастардың мәселесін ашық көтеріп, шешілуіне ықпал ету.

Бастамадан – нақты іске:

Бұл жиынның басты ұтысы – «құрғақ уәде мен сөз жарыстырудан» қашық

болып, «нақты бастаманы іске қалай айналдырамыз?» деген сұраққа жауап іздеуінде. Кездесуде қатысушылар өздерін толғантқан сұрақтарын қойып, нақты ұсыныстарын білдірді.

Бүгінгі таңда әйелдердің саяси сауаттылығын арттыру – тек бір облыстың емес, бүкіл елдің алдында тұрған маңызды міндет. Өйткені:

1. Әлеуметтік тепе-теңдік орнайды: Әйелдер шешім қабылдау үдерісіне қатысқанда отбасы, бала, денсаулық сақтау және білім беру салаларындағы шешімдер әлдеқайда жан-жақты әрі жанашырлықпен қабылданады.

2. Ауылдың тынысы кеңейеді: Өңірлердегі актив қыз-келіншектердің белсенділігі арқылы жергілікті билік пен бұқара арасындағы байланыс нығаяды.

3. Тікелей диалог қалыптасады: Депутаттар мен қарапайым халықтың арасындағы тосқауыл жойылып, мәселелер кабинетте емес, ашық алаңда талқыланады.

Түйін
Семейде өткен бұл алқалы жиын – Абай өңіріндегі әйелдердің қоғамдағы орны мен саяси сауаттылығын арттыруға бағытталған маңызды қадам. Бастамасы ізгі, мақсаты айқын кездесуден түйген басты ой: қоғамдық-саяси белсенділік – сырттан келетін нәрсе емес, ол – әрбір азаматтың, әрбір ананың өз ауылы мен өңірінің болашағына деген жанашырлығынан басталады.

Диалог алаңы өз мәресіне жеткенімен, онда көтерілген ұсыныстар мен іскерлік байланыстар алдағы уақытта нақты істерге айналары сөзсіз.

Ж. ҚАЖЫҚЫЗЫ

Жыын

Мемлекеттік қызметшілерге түсіндіру жұмыстары жүргізілді

Абай ауданы әкімі аппаратының басшысы, Әдеп жөніндегі уәкіл Мұратов Бурхан Нұрланұлы мемлекеттік қызметшілермен жиын өткізіп, мемлекеттік қызметшілердің әдеп нормаларын сақтауына және заңнамада белгіленген талаптарды орындауына қатысты түсіндіру жұмыстарын жүргізді.

Жиын барысында мемлекеттік қызметшілер үшін белгіленген шектеулерді сақтау, сыбайлас жемқорлыққа қарсы талаптарды орындау және қызметтік әдеп нормаларын бұзбау мәселелері кеңінен талқыланды.

Айта кету қажет, «Қазақстан

Республикасының мемлекеттік қызметі туралы» Заңның 67-бабы 3-тармағының 19) тармақшасына сәйкес мемлекеттік қызметшіні жұмыстан шығаруға (өкілеттіктерін тоқтатуға) негіздердің бірі – Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген, заңдарға сәйкес жұмыстан шығаруға әкеп соғатын шектеулерді сақтамау.

Осыған байланысты жиын барысында мемлекеттік қызметшілерге қолданыстағы заңнама талаптарын қатаң сақтау қажеттігі түсіндірілді. Әсіресе, букмекерлік кеңселерде тіркелуге және бәс тігуге қатысты заңнамада көзделген шектеулерге назар аударылды. Сонымен қатар, мемлекеттік қызметшілердің сыбайлас жемқорлыққа қарсы және өзге де заңнамалық шектеулерді мүлтіксіз сақтауына бақылауды күшейту, құқықтық сауаттылықты арттыру және мемлекеттік қызметшілер арасында түсіндіру жұмыстарын тұрақты түрде жүргізу қажеттігі айтылды.

Жиын соңында мемлекеттік қызметшілерге қызметтік міндеттерін орындау барысында заң талаптары мен мемлекеттік қызметшілердің әдеп қағидаттарын қатаң ұстану маңызды екені атап өтілді.

Белгіленген жұмыс уақыты режимін сақтау бақылауда

Мемлекеттік қызметшілердің еңбек құқықтарын қорғау және оларды заңсыз үстеме жұмысқа тартуға жол бермеу – Қазақстан Республикасы Мемлекеттік қызмет істері агенттігінің Абай облысы бойынша департаментінің негізгі міндеттерінің бірі.

Осы бағытта Департамент мемлекеттік органдарда жоспарлы және жоспардан тыс мониторингтер жүргізіп келеді. Мониторингтер «Қазақстан Республикасының мемлекеттік қызметі туралы» Заңға және тиісті қағидаларға сәйкес мемлекеттік органға бару арқылы да, ақпараттық жүйелерді пайдалана отырып қашықтан да жүзеге асырылады.

2026 жылдың бірінші жартыжылдығында Департамент мемлекеттік органдарға бару арқылы 24 мониторинг жүргізіп, 27 мемлекеттік органды қамтыды. Мониторинг нәтижесінде бірқатар мемлекеттік органдарда мемлекеттік қызметшілердің жұмыс уақытынан тыс уақытта жұмыс берушінің тиісті актісіз үстеме жұмысқа тартылғаны анықталды.

Анықталған фактілердің барлығы бойынша Департамент заңнамада белгіленген шараларды қабылдады. Нәтижесінде 74 мемлекеттік қызметшінің еңбек құқықтары қорғалды. Атап айтқанда, 45 қызметшіге атқарған үстеме жұмысы үшін жалпы 90 сағат тынығу уақыты берілсе, 15 қызметшіге 54 мың теңге көлемінде өтемақы төленді.

Атап өту қажет, мемлекеттік қызмет саласындағы заңнама талаптарын бұзған лауазымды тұлғалар заңда белгіленген жауапкершілікке тартылуы мүмкін. Сонымен қатар, Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 89-бабына сәйкес жұмыс уақытының белгіленген нормасын заңсыз асыру әкімшілік жауапкершілікке әкеп соғады.

Мемлекеттік қызметшілердің еңбек құқықтарын сақтау – мемлекеттік органдар қызметінің заңдылығы мен тиімділігінің маңызды шарты. Осыған байланысты мемлекеттік орган басшылары жұмыс уақытын тиімді ұйымдастырып, қызметшілерді заңсыз үстеме жұмысқа тартуға жол бермеуі тиіс.

Заңнамада белгіленген шектеулерді сақтамау мемлекеттік қызметті тоқтатуға негіз болады

2026 жылғы 1 шілдеден бастап «Қазақстан Республикасының мемлекеттік қызметі туралы» Қазақстан Республикасының Заңы (бұдан әрі – Заң) қолданысқа енгізілді.

Аталған Заң мемлекеттік қызметті өткеруге байланысты бірқатар жаңа талаптар мен шектеулерді көздейді.

Атап айтқанда, Заңның 14-бабының 8-тармағына сәйкес, мемлекеттік қызметші, сондай-ақ мемлекеттік лауазымда көзделген міндеттерді уақытша атқаратын адам мемлекеттік лауазымға кіріскен күннен бастап күнтізбелік отыз күн ішінде «Ойын бизнесі туралы» Қазақстан Республикасының Заңында белгіленген тәртіппен құмар ойындарға және (немесе) бәс тігуге қатысуына өз бетінше шектеу қоюға міндетті.

Аталған шектеу электрондық үкіметтің eGov.kz порталындағы тиісті сервис арқылы жүзеге асырылады.

Осыған байланысты мемлекеттік қызметшілер Заңда белгіленген талаптарды мүлтіксіз сақтап, тиісті шектеуді белгіленген мерзімде қоюы қажет.

Заңнамада белгіленген талаптар мен шектеулерді сақтамау мемлекеттік қызметті тоқтатуға негіз болуы мүмкін.

Қазақстан Республикасы
Мемлекеттік қызмет
істері агенттігінің
Абай облысы бойынша
департаменті

"METALL MINING" ЖШС Абай облысындағы Бельсу алтын кен орнындағы 93-аймақ бойынша тотыққан және сульфидті кендерді ашық тәсілмен өндірудің тау-кен жұмыстары жоспарының құрамындағы ықтимал әсерлер туралы есеп жобасы бойынша қоғамдық тыңдаулар өткізу туралы хабарлайды.

Қоғамдық тыңдаулардың өткізілетін күні мен орны:

2026 жылғы 29 қазанда сағат 11:00-де Абай облысы, Абай ауданы, Архат ауылдық округі, Архат ауылы, 3.Белибаев көшесі, 2-үй өтеді. Онлайн форматта қатысу үшін арналған деректер: Конференция идентификаторы: 344 284 5942. Қосылу коды: 5Z6MdR.немесе төмендегі сілтеме арқылы өту қажет <https://us04web.zoom.us/j/3442845942?pwd=ejJ1UEE0bk00ajNCbnRrVnk1VHhEdz09> Өзіңізбен бірге жеке басын куәландыратын құжат болуы керек. Барлық сұрақтар бойынша 87058405343 нөміріне хабарласыңыз

Бастамашысы: «METALL MINING» ЖШС; БСН 200140036401; Абай облысы, Абай ауданы, Архат ауылы, Қасымжанов көшесі, 8

ТОО «METALL MINING» уведомляет о проведении общественных слушаний по проекту Отчет о возможных воздействиях в составе Плана горных работ добычи окисленных и сульфидных руд открытым способом по Зоне 93 на золоторудном месторождении Бельсу в области Абай.

Дата и место проведения общественных слушаний: 29 октября 2026 года в 11:00 часов по адресу: область Абай, Абайский район, Архатский с.о., с.Архат, ул. 3.Белибаева, дом 2. Для участия в онлайн-формате: Идентификатор конференции: 344 284 5942, Код доступа: 5Z6MdR

либо необходимо перейти по ссылке: <https://us04web.zoom.us/j/3442845942?pwd=ejJ1UEE0bk00ajNCbnRrVnk1VHhEdz09> При себе иметь удостоверение личности. По всем вопросам обращаться по телефону 87058405343

Инициатор: ТОО «METALL MINING»; БИН 200140036401; область Абай, Абайский район, с.Архат, ул.Касымжанова, 8

Проектировщик - ТОО «Нур-ЭкоПроект» адрес: РК, Область Абай, г. Семей, ул.

ТОО «METALL MINING» уведомляет о проведении общественных слушаний по материалам для получения экологического разрешения на воздействие в составе «Плана горных работ добычи окисленных и сульфидных руд открытым способом по Зоне 93 на золоторудном месторождении Бельсу в области Абай».

Дата и место проведения общественных слушаний:

29 октября 2026 года в 12:00 часов по адресу: область Абай, Абайский район, Архатский с.о., с.Архат, ул. 3.Белибаева, дом 2. Для участия в онлайн-формате: Идентификатор конференции: 344 284 5942, Код доступа: 5Z6MdR

либо необходимо перейти по ссылке: <https://us04web.zoom.us/j/3442845942?pwd=ejJ1UEE0bk00ajNCbnRrVnk1VHhEdz09> При себе иметь удостоверение личности. По всем вопросам обращаться по телефону 87058405343

Инициатор: ТОО «METALL MINING»; БИН 200140036401; область Абай, Абайский район, с.Архат, ул.Касымжанова, 8

Проектировщик - ТОО «Нур-ЭкоПроект»

"METALL MINING" ЖШС Абай облысындағы Бельсу алтын кен орнындағы 93-аймақ бойынша тотыққан және сульфидті кендерді ашық тәсілмен өндірудің тау-кен жұмыстарының жоспары" құрамында әсер етуге экологиялық рұқсат алу үшін материалдар бойынша қоғамдық тыңдаулар өткізу туралы хабарлайды.

Қоғамдық тыңдаулардың өткізілетін күні мен орны:

2026 жылғы 29 қазанда сағат 12:00-де Абай облысы, Абай ауданы, Архат ауылдық округі, Архат ауылы, 3.Белибаев көшесі, 2-үй өтеді. Онлайн форматта қатысу үшін арналған деректер: Конференция идентификаторы: 344 284 5942. Қосылу коды: 5Z6MdR.

немесе төмендегі сілтеме арқылы өту қажет <https://us04web.zoom.us/j/3442845942?pwd=ejJ1UEE0bk00ajNCbnRrVnk1VHhEdz09>

Өзіңізбен бірге жеке басын куәландыратын құжат болуы керек. Барлық сұрақтар бойынша 87058405343 нөміріне хабарласыңыз

Бастамашысы: «METALL MINING» ЖШС; БСН 200140036401; Абай облысы, Абай ауданы, Архат ауылы, Қасымжанов көшесі, 8

Жобалаушы: «Нур-ЭкоПроект» ЖШС. ҚР, Семей қ., Физкультурная, к-сі 4 «в». Тел.: 8 (777) 658-25-09. Эл.мекен-жайы: ekosad@bk.ru.

Жергілікті атқарушы орган: «Абай облысының табиғи ресурстар және табиғатпайдалануды реттеу басқармасы» ММ; upripr.abay@akimatabai.gov.kz. Жоба бойынша құжаттама Ұлттық деректер банкінің <https://ndbecology.gov.kz/> порталында және жергілікті атқарушы органның сайтында <https://www.gov.kz/memleket/entities/abay-tabigat/about?lang=kk> «Қоғамдық тыңдаулар» бөлімінде жарияланған.

Барлық ескертулер мен ұсыныстар <https://ndbecology.gov.kz/> порталында немесе upripr.abay@akimatabai.gov.kz жергілікті атқарушы органның электронды мекенжай арқылы қабылданады.

Қосымша ақпаратты 87058405343 телефоны арқылы немесе ekosad@bk.ru электрондық поштасы арқылы алуға болады.

Геологиялық учаскенің шекаралары: 1) С 48° 58' 38.99 " В 80° 02' 57.80 " 2) С 48° 58' 39.23 " В 80° 03' 27.41 " 3) С 48° 58' 3.12 " В 80° 03' 28.20 " 4) С 48° 58' 2.88 " В 80° 02' 58.95 "

Физкультурная, 4В. Тел.: 8 (777) 658-25-09. Эл.адрес: ekosad@bk.ru.

Местный исполнительный орган: ГУ «Управление природных ресурсов и регулирования природопользования области Абай»; upripr.abay@akimatabai.gov.kz. Документация по проекту размещена на портале Национального банка данных <https://ndbecology.gov.kz/> и на сайте местного исполнительного органа <https://www.gov.kz/memleket/entities/abay-tabigat/about?lang=ru> в разделе «Общественные слушания»

Замечания и предложения принимаются на портале <https://ndbecology.gov.kz/> либо на электронную почту местного исполнительного органа upripr.abay@akimatabai.gov.kz

Дополнительную информацию можно получить по телефону 87058405343, ekosad@bk.ru

Границы геологического участка: 1) С 48° 58' 38.99 " В 80° 02' 57.80 " 2) С 48° 58' 39.23 " В 80° 03' 27.41 " 3) С 48° 58' 3.12 " В 80° 03' 28.20 " 4) С 48° 58' 2.88 " В 80° 02' 58.95 "

адрес: РК, Область Абай, г. Семей, ул. Физкультурная, 4В. Тел.: 8 (777) 658-25-09. Эл.адрес: ekosad@bk.ru.

Местный исполнительный орган: ГУ «Управление природных ресурсов и регулирования природопользования области Абай»; upripr.abay@akimatabai.gov.kz. Документация по проекту размещена на портале Национального банка данных <https://ndbecology.gov.kz/> и на сайте местного исполнительного органа <https://www.gov.kz/memleket/entities/abay-tabigat/about?lang=ru> в разделе «Общественные слушания»

Замечания и предложения принимаются на портале <https://ndbecology.gov.kz/> либо на электронную почту местного исполнительного органа upripr.abay@akimatabai.gov.kz

Дополнительную информацию можно получить по телефону 87058405343, ekosad@bk.ru

Границы геологического участка: 1) С 48° 58' 38.99 " В 80° 02' 57.80 " 2) С 48° 58' 39.23 " В 80° 03' 27.41 " 3) С 48° 58' 3.12 " В 80° 03' 28.20 " 4) С 48° 58' 2.88 " В 80° 02' 58.95 "

Жобалаушы: «Нур-ЭкоПроект» ЖШС. ҚР, Семей қ., Физкультурная, к-сі 4 «в». Тел.: 8 (777) 658-25-09. Эл.мекен-жайы: ekosad@bk.ru.

Жергілікті атқарушы орган: «Абай облысының табиғи ресурстар және табиғат пайдалануды реттеу басқармасы» ММ; upripr.abay@akimatabai.gov.kz. Жоба бойынша құжаттама Ұлттық деректер банкінің <https://ndbecology.gov.kz/> порталында және жергілікті атқарушы органның сайтында <https://www.gov.kz/memleket/entities/abay-tabigat/about?lang=kk> «Қоғамдық тыңдаулар» бөлімінде жарияланған.

Барлық ескертулер мен ұсыныстар <https://ndbecology.gov.kz/> порталында немесе upripr.abay@akimatabai.gov.kz жергілікті атқарушы органның электронды мекенжай арқылы қабылданады.

Қосымша ақпаратты 87058405343 телефоны арқылы немесе ekosad@bk.ru электрондық поштасы арқылы алуға болады.

Геологиялық учаскенің шекаралары: 1) С 48° 58' 38.99 " В 80° 02' 57.80 " 2) С 48° 58' 39.23 " В 80° 03' 27.41 " 3) С 48° 58' 3.12 " В 80° 03' 28.20 " 4) С 48° 58' 2.88 " В 80° 02' 58.95 "

Хабарландыру

Жүктілік және МӘМС: жарналарды өз бетінше төлеу қажет пе?

«Мен жүктімін, жұмыс істемеймін және жеке кәсіпкер емеспін. МӘМС жарналарын өзім төлеуім керек пе?»
Бұл – болашақ аналар жиі қоятын сұрақтардың бірі.

Егер әйел жұмыс істемесе, жеке кәсіпкер болмаса және жұмыс істемейтін жүкті әйелдер санатына жататын болса, оған міндетті әлеуметтік медициналық сақтандыруға (МӘМС) жарналарды медициналық сақтандыруға (МӘМС) жарналарды

өз бетінше төлеу талап етілмейді. Бұл санат үшін МӘМС жүйесіне жарналарды мемлекет төлейді.

Жүкті әйел МӘМС жүйесінде мәртебесін қалай ала алады?

Жұмыс істемейтін жүкті әйелдің мәртебесі мемлекеттік ақпараттық жүйелерде қамтылған мәліметтер негізінде қалыптастырылады.

Осылайша, жұмыс істемейтін және жеке кәсіпкер ретінде тіркелмеген әйелге Қорға өз бетінше тіркелу немесе жұмыс істемейтін жүкті әйел мәртебесін алу үшін жарналар төлеу талап етілмейді.

Болашақ ана не істеуі қажет?

1. Жүктілік бойынша уақытылы есепке тұру.

Медициналық ұйымға жүгінгеннен кейін жүктілік туралы мәліметтер тиісті ақпараттық жүйеге енгізілуі қажет.

2. Сақтандыру мәртебесін тексеру.

Жүктілік бойынша есепке тұрғаннан кейін МӘМС жүйесіндегі мәртебеңізді тексеру ұсынылады. Мұны Qoldau 24/7 мобильді қосымшасы, Қордың ресми msqorg.kz сайты, сондай-ақ Damumed, Halyk, BCC.KZ, Kaspi.kz, Freedom SuperApp, Bereke Bank, Home Credit Bank мобильді қосымшалары және басқа да цифрлық сервистер арқылы жасауға болады.

МӘМС жүйесіндегі мәртебе және аударылған аударымдар және (немесе) жарналар сомалары туралы ақпаратты eGov.kz порталының «Денсаулық сақтау» бөліміндегі тиісті мемлекеттік қызмет арқылы да алуға болады.

Жұмыс істемейтін жүкті әйел мәртебесі қандай жағдайларда беріледі?

Медициналық қызметтерді тұтынушыларды есепке алуды жүргізу және МӘМС жүйесінде медициналық көмек алу құқығын беру қағидаларының 2-параграфының 26-тармағына сәйкес жұмыс істемейтін жүкті әйел мәртебесі:

салыстырып тексеру күніне дейінгі айда МЗЖ және (немесе) ӘА бойынша төлем болмаған жағдайда беріледі;

салыстырып тексеру күніне дейінгі екі айда МЗЖ және (немесе) ӘА бойынша төлемдер болған жағдайда алынып тасталады.

Бұл ретте 2-параграфтың 24 және 25-тармақтарында жұмыс істемейтін жүкті әйелдердің тізімін Мемлекеттік корпорация ақпараттық жүйелерден алынған мәліметтер негізінде қалыптастыратыны, ал жүктілік туралы мәліметтер Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрлігінің «Жүкті әйелдер және бала туу жүйесіндегі әйелдер тіркелімі» ақпараттық жүйесінен келіп түсетіні белгіленген.

Егер «сақтандырылмаған» мәртебесі көрсетілсе не істеу керек?

Егер әйел жүктілік бойынша есепте тұрса, бірақ МӘМС жүйесінде әлі де «сақтандырылмаған» мәртебесі көрсетілсе, бірден жарналарды өз бетінше төлеуге асықпаған жөн.

Ең алдымен, өз медициналық ұйымыңыздың Пациенттерді қолдау және ішкі сараптама қызметіне жүгініп, жүктілік туралы мәліметтердің дұрыс енгізілгенін нақтылау қажет.

Егер мәселені медициналық ұйым деңгейінде шешу мүмкін болмаса, Әлеуметтік медициналық сақтандыру қорына мына арналар арқылы жүгінуге болады:

Qoldau 24/7 мобильді қосымшасы;

Қордың ресми msqorg.kz сайты;

Telegram-дағы @SaqtandyrBot.

Маңызды

Егер әйел жұмыс істемесе, жеке кәсіпкер болмаса және жұмыс істемейтін жүкті әйелдер санатына жататын болса, оның МӘМС жүйесіне қатысу құқығы жарналарды өз бетінше төлеуіне байланысты емес.

Ең бастысы — жүктілік бойынша уақытылы есепке тұру, мәліметтердің ақпараттық жүйелерге дұрыс енгізілуін қамтамасыз ету және сақтандыру мәртебесін тексеру.

Нормативтік негіз: Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрінің 2020 жылғы 29 желтоқсандағы № ҚР ДСМ-333/2020 бұйрығымен бекітілген «Медициналық қызметтерді тұтынушыларды есепке алуды жүргізу және міндетті әлеуметтік медициналық сақтандыру жүйесінде медициналық көмек алу құқығын беру қағидалары», 2-параграф «"Жұмыс істемейтін жүкті әйелдер" санатына жататын медициналық қызметтерді тұтынушыларды есепке алуды жүргізу тәртібі», 24–26-тармақтар.

Түсіндірмені «Әлеуметтік медициналық сақтандыру қоры» КЕАҚ Абай облысы бойынша филиалы дайындады.

Беременность и ОСМС: нужно ли самостоятельно оплачивать взносы?

«Я беременна, нигде не работаю и не являюсь индивидуальным предпринимателем. Нужно ли мне самостоятельно оплачивать взносы на ОСМС?»

Это один из часто задаваемых вопросов будущих мам.

Если женщина не работает, не является индивидуальным предпринимателем и относится к категории неработающих беременных женщин, самостоятельно оплачивать взносы на обязательное социальное медицинское страхование (ОСМС) ей не требуется. За данную категорию взносы в систему ОСМС уплачиваются государством.

Как беременной женщине получить статус в системе ОСМС?

Статус неработающей беременной женщины формируется на основании сведений, содержащихся в государственных информационных системах.

Таким образом, женщина, которая не работает и не имеет ИП, не требуется самостоятельно регистрироваться в Фонде или оплачивать взносы для получения статуса неработающей беременной.

Что необходимо сделать будущей маме?

1. Своевременно встать на учет по беременности.

После обращения в медицинскую организацию сведения о беременности должны быть внесены в соответствующую информационную систему.

2. Проверить статус застрахованности.

После постановки на учет рекомендуется проверить свой статус в системе ОСМС. Это можно сделать через мобильное приложение Qoldau 24/7, официальный сайт Фонда msqorg.kz, а также через мобильные приложения Damumed, Halyk, BCC.KZ, Kaspi.kz, Freedom SuperApp, Bereke Bank, Home Credit Bank и другие цифровые сервисы.

Информацию о статусе в системе ОСМС и перечисленных суммах отчислений и (или) взносов также можно получить через портал eGov.kz в разделе «Здравоохранение» посредством соответствующей государственной услуги.

В каких случаях присваивается статус неработающей беременной?

Согласно пункту 26 § 2 Правил ведения учета потребителей медицинских услуг и предоставления права на получение медицинской помощи в системе ОСМС, статус неработающей беременной женщины:

присваивается при отсутствии платежа по ОПВ и (или) СО за месяц, предшествующий дате сверки;

снимается при наличии платежей по ОПВ и (или) СО за два месяца, предшествующих дате сверки.

Шетел азаматтарының балалары: МӘМС жүйесіндегі жеңілдік мәртебесі туралы не білу маңызды

Қазақстан Республикасында тұрақты тұратын шетел азаматтарының балалары міндетті әлеуметтік медициналық сақтандыру (МӘМС) жүйесінде «балалар» жеңілдік санатына жатады. Бұл ретте баланы тиісті санатқа дұрыс енгізу үшін оның мәртебесі туралы мәліметтердің белгіленген тәртіппен ресімделіп, мемлекеттік ақпараттық жүйелерде көрсетілуі маңызды.

«Балалар» жеңілдік санатына жататын тұлғалар үшін МӘМС-ке жарналарды мемлекет республикалық бюджет қаражаты есебінен төлейді.

Қазақстан Республикасының аумағында тұрақты тұратын шетел азаматтары МӘМС жүйесінде Қазақстан Республикасының азаматтарымен тең дәрежеде құқықтарды пайдаланады және міндеттерді атқарады.

МӘМС шеңберінде медициналық қызметтерді тұтынушылар мен денсаулық сақтау субъектілерін есепке алуды жүргізу тәртібі Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрінің 2020 жылғы 29 желтоқсандағы № ҚР ДСМ-333/2020 бұйрығымен бекітілген «Міндетті әлеуметтік медициналық сақтандыру шеңберінде медициналық қызметтерді тұтынушылар мен денсаулық сақтау субъектілерін есепке алуды жүргізу қағидаларымен» белгіленген.

Қағидалардың 22-тармағына сәйкес, Мемлекеттік корпорация «балалар» санатына жататын тұлғалардың тізімін Қазақстан Республикасы Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау министрлігінің ақпараттық жүйесінен алынған, Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрлігінің ақпараттық жүйесінен келіп түскен деректер негізінде қалыптастырады.

Қағидалардың 23-тармағына сәйкес, Қазақстан Республикасы ІІМ-нің ақпараттық жүйесіне балалар туралы мәліметтер Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің «Жеке тұлғалар» мемлекеттік деректер базасынан беріледі.

Осылайша, баланы «балалар» жеңілдік санатына енгізу мемлекеттік ақпараттық жүйелерден келіп түсетін мәліметтер негізінде жүзеге асырылады. Сондықтан бала және оның мәртебесі туралы ақпараттың тиісті деректер базаларына уақтылы әрі дұрыс енгізілуі маңызды.

Шетелдік ата-аналар нені білуі керек?

Шетелдік ата-аналардың Қазақстан Республикасында тұрақты тұруға рұқсаты мен тұруға ықтиярхатының болуы олардың көмелетке толмаған баласына дәл осындай мәртебенің автоматты түрде ресімделетінін білдірмейді.

Егер бала шетел азаматы болып табылса, ата-анасы оның Қазақстан Республикасында тұрақты тұратын тұлға мәртебесін белгіленген тәртіппен бөлек ресімдеуі қажет.

Ол үшін тұрғылықты жері бойынша көші-қон қызметінің бөлімшесіне жүгініп, көші-қон заңнамасының талаптарына сәйкес қажетті құжаттарды ресімдеу қажет.

Белгіленген рәсімнен өткеннен кейін бала туралы мәліметтер мемлекеттік ақпараттық жүйелерге беріледі. Атап айтқанда, жеке тұлғалар, олардың сәйкестендіру деректері және тиісті мәртебені растайтын құжаттар туралы өзекті мәліметтер қажетті тізімдерді қалыптастыру үшін мемлекеттік ақпараттық жүйелерде пайдаланылады.

Тиісті деректер беріліп, өңделгеннен кейін МӘМС жүйесіндегі ақпарат белгіленген тәртіппен жаңартылады.

Құжаттарды ресімдеудің жас ерекшеліктерін де ескеру қажет. Қазақстан Республикасында тұрақты тұратын шетелдікке тұруға ықтиярхат 16 жастан бастап беріледі. Сондықтан 16 жасқа толмаған баланың жеке тұруға ықтиярхатының болмауы оның тұрақты тұратын тұлға мәртебесінің жоқ екенін өздігінен білдірмейді. Қажетті ресімдер баланың жасына және заңнама талаптарына сәйкес жүзеге асырылады.

Тұрғылықты жері бойынша тіркеу 14 жастан бастап жүзеге асырылады, оның ішінде Қазақстанда тұрақты тұратын мәртебесі бар көмелетке толмаған шетел азаматтарына да қатысты.

Осылайша, Қазақстанда тұрақты тұратын шетел азаматының баласын МӘМС жүйесінің «балалар» жеңілдік санатына дұрыс енгізу үшін тиісті мәртебенің болуы ғана емес, қажетті мәліметтердің мемлекеттік ақпараттық жүйелерде уақтылы көрсетілуі де маңызды.

Шетелдік ата-аналарға балаға қажетті құжаттарды уақтылы ресімдеп, көші-қон қызметінің бөлімшесіне жүгіну және бала туралы мәліметтердің мемлекеттік ақпараттық жүйелерге дұрыс енгізілгеніне көз жеткізу ұсынылады.

Бұл баланың «балалар» жеңілдік санаты бойынша тізімін дұрыс қалыптастыруға және кейіннен оның мәртебесінің МӘМС жүйесінде көрсетілуіне мүмкіндік береді.

Түсіндірмені «Әлеуметтік медициналық сақтандыру қоры» КЕАҚ Абай облысы бойынша филиалы дайындады.

БАБАЛАРДЫҢ СОҢҒЫ ТҰЯҒЫ

Айдар Ақылбаевпен жақын араласып едім

2004 жылы Абай ауданында Құнанбай Өскенбайұлының туғанына 200 жыл толуына орай мәдени - шаралар өткізілмек болып шақыру болғаннан кейін Семейден Қарауылға жол тарттым. Әдеттегідей Күшікбай бұлағына тоқтап, ары қарай бір белестен аса бергенде жол жиегінде бір УАЗ "Таблетка" автокөлігі тоқтап тұр екен. Байқауымша көлік бұзылып тұрғанға ұқсайды, маңында үш адам тұр екен.

Жүргізушіме, - Дәуде болса осы адамдарда біз баратын қажы атамиздың тойына баратын шығар, мүмкін біздің бір көмегіміз тиіп қалар, жөндерін сұрайық, - деп жандарына тоқтадық.

Көліктің моторын шұқылап жатқан жүргізушісі: - Не болғанын біле алмай тұрмың, сөніп қалып қайтадан оталмай тұрғаның, ақаудың себебін анықтай алмай жатқаның және көліктің ескіргенін күбіжіктеп жеткізді.

Көлік Семейдегі бір колледждің иелігінде екендігін, ал мына үш адамды бір еркек екі әйел Қарауылға Құнанбай қажы тойына апара жатқанын айтты. Екі әйелдің біреуі колледж директорының орынбасары екенін, ал ерлі-зайыпты адамдар алыстан келген қонақтар болғандықтан қала әкімшілігі қажы атамиздың тойына апарып келуді міндеттеген көрінеді.

Жолаушылап бара жатқан адамдардан жөн сұрастыра бастадым. Орта бойлы денесі төртпақ келген ер адам:

-Жұбайымызбен Ақтаудан келе жатырмыз есімім Айдар демесі барма!

Жұлып алғандай, - Сіз Ақылбаев Айдарсыз ба? - дедім, тағатсыздана себебі, Абайдың Ақылбайдан тараған тікелей ұрпағы Айдардың Ақтауда тұратынын естуші едім

-Иә, - деп ол сабырлы жауап берді.

Сол ақ екен туысымның, Абайдай кемеңгердің тікелей ұрпағы алдымда тұрғанына сенер-сенбесімді білмей, абдырағанымнан бас салып құшақтамасым барма! Жанындағы зайыбының аты Светлана екен танысып жатырмыз. Содан кейін өз жөнімді, мен де Өскенбайдың Майбасарынан тараған ұрпақ екенімді айтып, сол жерде мәре-сәре болдық.

Айдардың тұлғасына қарасам, төртпақ денесіне, қақпақ жауырынына онымен бірге біткен жуан мойнына қарап көз алдыма біресе Абай атамды, біресе Оспанды елестеттім. Сонымен не керек, құдіреті күшті Аллама рахмет, осындай мезетте көңілім шалқып, елге бара жатқан қуанышым еселеніп керемет күйге бөлендім.

Ол кезде мен Семейдегі "Ардагер" бройлер құс фабрикасының директоры болатынмын. Сол жерде көліктегі, әдеттегідей жолға шыққанда алып жүретін құс тағамдарынан жасалған дәмдер мен сусындарды жайып жіберіп, тамақтанып алғаннан соң, ол кісілерді өз көлігіме отырғызып Абайға жол тарттық.

Атамизға арналған іс-шаралар Жидебайдан бастау алды. Сол жолы менің пікірімше бір келеңсіз жағдай орын алып еді. Халық Жидебайдағы Абай музейінің алдындағы алаңға жиналған екен. Осы алаңнан кіре беріс жолға дейін қызыл кілемше төселіпті.

Ортамызда жастары келген Абайдың ұрпақтары Ишағы, Ғазел аналарымыз бен Айдар жолдасымен тағыда басқа туыстар бар, жаңағы қызыл кілемшемен келген облыс

әкімінің орынбасары және онымен бірге келген шенеуніктерді қол соғып қарсы алдық. Меніңше бұның бәрі керісінше болу керек еді. Абай ұрпақтарына деген құрмет ұмыт қалды.

Сол сапардағы таныстығымыздан кейін Айдармен тығыз қатынаста болып, үнемі хабарласып тұратынбыз. Кейіннен ұлы Даниярды да өзімен бірге әкеліп ұрпағын таныстырған еді.

Бірде Айдармен жағдайларын білмек болып хабарласқанымда, бауырым жағдай дұрыс болмай тұр деп, қынжыла жағдайын ашық айтты. Ұлы Данияр Петербургтегі жоғарғы оқу орнын бітіріп, Ақтауға келгеннен кейін бір фирмада еңбек етеді. Баланың жастығын пайдаланып сол фирма басшылығы, қаражатқа байланысты бір құжатқа алдап қол қойғызып алады да, туындаған бар кінәні оған жүктейді. Енді сол шығынды өтеу үшін Айдарға пәтерін, автокөлігін сатып жіберуге тура келіп, баспанасыз қалып қояды.

Қанша қиналып жүрседе қала, облыс басшылығының алдына жағдайын айтып бармаған көрінеді. Әрі өзінің ғұлама Абайдың тікелей ұрпағы екенін ешкім білмеген де айтпағанда. Жағдайды түсініп, өз тарапымнан пәтер жалдауға біраз уақытқа дейін жететін қомақты қаржы жіберген едім.

Сол тұста бұл мәселені ушықтырып, Айдардың баспанасыз қалғанын естіген журналистер баспасөз беттеріне жазып, халыққа жариялап жіберді. Соны естіген, сол кездегі Семей қаласының әкімі А.Керімов, қаладан пәтер беретінін айтып Айдармен хабарласуымды сұрады.

Мен Айдармен сөйлесіп, Семейге кел көмек болады деп әкімнің уәдесін айттым. Бірақ, Айдар ол ұсынысқа алғысын айтып, қабылдай алмаймын дегендей пікір айтты. Себебі, ол Семейде денсаулығына байланысты тұра алмайтынын, ал пәтерді алып, кейіннен сатып жатсам сөзге қалып, халық дұрыс түсінбейді ғой деп бас тартты. Өзі баспанасыз жүрседе ұлы аталарының атына кір келтіргісі келмеді.

Сырт жерде өскендігіме, көп ретте өзі туралы әңгіме айта бермейтін. Жеке тірлігін сөз етпейтін. Соңғы рет 2011 жылы Жағыпарқызы Ғазел апайды Ақшоқыға әкеліп жерлегенде бірге болып біраз әңгімелестік. 2014 жылы Астанада іс-сапарда жүргенде жеңгеміз Светлана телефон соғып, Айдардың қайтыс болғанын жеткізді.

Сөйтіп, Абай атаның соңғы тұяғының бірі, асылдың сынығы Айдар ағадан қапыда көз жазып қалдық.

**Бейсенғазы Тастекеев
Ырғызбай ұрпағы**

Бабасының атын алған Айдос туралы

Ұлы Абайдың баласы, Ақылбайдың шөпшегі Айдос туралы не білеміз?

Бұған дейін абайтанушыларға, соның ішінде Абай мұражайының шырақшыларына да ұлы ақынның ұрпақтары дегенде ойымызға алдымен оралары Ақылбайдың немересі Бағфурдан тарайтын Айдар мен оның ұлы Данияр болатын. Бірақ бүгінде Айдар өмірден өтіп өткен, баласы Данияр Москвада тұрады.

Жалпы, Ақылбаев Бағфур Әлімқұлұлының Эрнест, Бауэр және Айдар атты үш ұлы болған. Абайдың шөпшектері болып келетін үшеудің ортаншысы – Бауэр дүниеден ерте озыпты. Жоғары білімді биолог ретінде кандидаттық диссертация жаза бастаған екен. Туыстары Баукен атап кеткен одан ұрпақ жоқ. Ал Айдардан Данияр одан Дана, Камила, Меруерт деген үш қыз бар.

Сонымен қатар Ақылбайдың Даниярдан басқа тағы бір шөпшегі, яғни Абайға немене боп келетін Айдос туралы еміс-еміс қана білетінбіз. Есімінің өзі-ақ асыл тегін мезейтін азаматтың көпшілікпен бұған дейін, оның өзі айтқандай, байланысы бола қоймаған. Олай болса, Ақылбаев Айдос Эрнестұлы туралы білгіміз келсе, әзірше оның жайы бізге жұмбақ болып тұр.

Сонымен Алматыда Айдоспен телефон арқылы тілдесіп, ұлы атасының ескерткіші түбінде кездесуге келіскенбіз. Ол уағдалы уақыттан кешікпеді. Ұлы ақынның ұрпағын сырт келбетінен-ақ тас тұғырдағы хас мүсінге ұқсаттым. Бұл ретте оның ұлы ақынға қаншалықты ұқсайтынын оқырман өзі ажырата жатар. Бірақ, жүзі алғаш жарқ еткенде-ақ ол бізді ерекше жылы әсерге бөледі. Қарсы алдымда өтірігі жоқ, сабырлы да байсалды азамат отырды. Оның басқадай емес, тап осындай болып шыққанына әбден қуанышты едім.

Ең әуелі, Абай ескерткішінің жанында суретке түсе бастадық. Таңертеңгі сағат тоғыздар шамасында жарқырай шыққан мамырдағы күн шапағы фотоаппаратқа шағылысып, біраз әуреге салса да, Айдос қабағын шытпады. Ол фотографтың көрсеткен жеріне жеңіл барып, дархандық танытқан. Бұдан соң, әңгімеміз дастарқан басында жалғасты. Екеуара «ол өзі мен туыстары туралы айтады, мен болсам сөзін

Абай ұрпағымен ашық сұхбат

Қазақтың ұлы ойшылы Абай Құнанбаевтың тікелей өзінен тарайтын ұрпақтары бүгінде көп емес. Солардың бірі - Данияр Ақылбаев. Оның өмірлік ұстанымы, қоғамға, әлемдік дүниеге көзқарасы - өткір де ашық. Ұлы атасы Абай туралы қызықты ойлар айтқандай. Төменде біз осы сұхбаттың қазақша нұсқасын ұсынып отырмыз. Сонымен...

Ұлы адамның мұрагері болса да, бұл адам көптің көзіне түсуді өсте қаламайды. Шынтуайтын айтқанда, Абайдың басқа ұрпақтарымен салыстырғанда ол өзгеше жаратылған, яки ол туыстарына мүлдем ұқсамайды деуге болады...

Әлбетте тікелей ұрпағы деп бір атадан туған, тек қана еркек кіндіктен тарайтын өзара қандас туыстарды атайды. Даниярдың арғы ата-бабаларының таралу тегін баяндайтын шежіре-нұсқа Жидебайдағы Абай мұражайының кіреберісінде тұр. Сол тізбеде Даниярдың да есімі аталған. Алайда? Ол өзі ұлы бабалары жайлы кесіле сөз етіп, мақтан етуді артық санайды. Әмбе өзі ғана емес, өз отбасы мүшелерінен де ол нақ осылай кішіпейіл болуды талап етеді.

Бұдан екі жыл бұрын Даниярдың үлкен қызы (әңгіме Дана Ақылбаева туралы) орыс тілі жөніндегі халықаралық байқауда жүлде алып, жеңімпаз болғанда, барлық БАҚ өкілдері оның ұлы адамның тікелей ұрпағы екенін жарыса жариялады. Десек те Даниярда ешқашанда асқан мақтанаш, толықсып марқаюда, торығып тартылуда жоқ біртоға мінездің адамы. Оның таңдаған мамандығы да өзгеден ерекше...

САУАЛ: Данияр, сіз егер ғарышкер, немесе балмұздақ сатушы болсаңыз, біз үшін бұл да таңғаларлық тосын оқиға болар еді. Сіз өзіңізге осы мамандықты қалай таңдадыңыз?

бөлмей тыңдаймын» деп келістік. «1967 жылғы 7 ақпанда дүниеге келіпін, — деп сабақтады Айдос өз естелігін. — Әкем Эрнест 1983 жылы қайтыс болған, Талғар механизация техникамының түлегі. Ал Бағфур одан төрт жыл бұрын ол дүниелік болған екен. Алматының іргесіндегі Қазақ мал шаруашылығы ғылыми-зерттеу институтында Бағфур атамиз селекция мектебінің директоры лауазымын атқарған.

Бала кезімізде Данияр және басқада Әлімқұл ұрпақтары бар атамның үйінде жиі бас қосатынбыз. Оның әкесі – Айдар аға мұнайшы, қазір ол кісінің кәсібін Данияр жалғастыруда. Менің анам – Ақылбаева Эльнура Ахметқызы Алматыда тұрып жатыр. Өзім Алматыдағы орта мектепті бітірген соң, Украинаның Криворожск қаласындағы Авиаучилищеге оқуға түскен едім. Бірінші жарым Светланамен де сонда табыстым, Тбилисиде Кеңес армиясы қатарында болдым. Аталмыш оқу орнында авиақұралдардың техник-электригі мамандығын алған соң, Алматы аэропортының Біріккен авиаотрядында қызмет еттім. Кейін осындағы итальяндық құрылыс фирмасында жұмыс істеп, аэропорттың қаржылық жағдайы қожырағанда жеке кәсіпкерлікті таңдап, құрылыс саласында еңбек етіп келемін. Бірінші некеден Александра Старикова-Ақылбаева деген қызым және одан Ника атты немерем бар. Олар қазір Саратов облысының Балаково қаласында тұрады, қызымның интернетте жеке парақшасы бар.

Ал қазіргі жарым Батырбекова Тамара Әуезханқызы (әкесі- қазақ, анасы-татар) екеуіміздің ортақ баламыз жоқ. Алланың өмірі солай шығар, жас кезімде барша туыстарым бір жаққа шыққандарында сәбилерін ержетіп қалған маған таптап кетуші еді. Бұл орайда Абай атамиздың ұрпақ жалғастығын үзіп алмау, бізден «тұқым» алып қалу туралы әңгімелерге күлгеннен басқа амалым жоқ. Себебі, ең алдымен «адамның баласы болуға, адамзатты сүйе» үндеген Ұлы Адамның артында қалдырған асыл мұрасына тең келер ештеңе жоқ»- деді ол ойлап.

Ұлы ақынның ұлағатты ұрпағымен үнсіз келістім. Қазір Айдос әлі де Алматыда тұрады. Қарапайым тірлік жасап, өмір кешуде. Бір кезде асып тасыған, бүгінде аты әлемге жайылған Абай атамның ұрпақтарына тағдырдың берген сыйы осы болды.

**Болат Жүнісбеков
Жазушы, Абайтанушы**

ЖАУАП: Бәрі де кездейсоқ болды. Орта мектептің жоғарғы сыныбында жүргенімде күллі оқушылармен бірге қағаз қалдықтарын жинауға тура келді. Менің қолыма сол сәтте жоғарғы оқу орнына түсушілерге арналған анықтама түсті. Содан мен Ленинград гидрометеорологиялық институтында океанология факультеті бар екенін оқыдым. Маған сол сәтте осы мамандықты таңдасам мұхит әлемін зерттейтін, су астына сапарға шығушы Жак Ив Кусто сияқты саяхатшы болсам деген қияли ой туды.

Алайда, сол оқу орнына қабылданған кейінгі ең алғашқы жиыннан соң менің жиһангер Кусто жайлы арманым су сепкендей басылды. Өйткені, сол институтты бітірушілер су асты емес, мұхит суының физикалық, химиялық өзгерістерін зерттеп, бақылау ісімен айналысады екен. Сонымен осы мамандыққа қызығуым кенет суып, сол институтта оқуды жылы жауып қою мәселесі де туындады. Сөйтсе де, мен ол оқудан мүлдем бас тартпадым. Сөйткеніме қазірде өкінбеймін. Мәселе мынада: мен сол оқу орнында терең де бекем, ірге тасы ерекше мықты білім алдым. Нәтижесінде өзім таңдаған мамандықты меңгеріп, жап-жақсы өмір сүрерлік қызмет атқардым. Қазірде өзімді әрі еркін, әрі ешкімше тәуелсіз адам ретінде сезінемін.

САУАЛ: Сіздің тегіңіз неге Құнанбаев емес?

ЖАУАП: Тағы да қайталаймын. Біздің ұлы адамның ұрпағы екенімізге ешкім де дау айтпайды. Алайда, нақ осы жайт кейде әр алуан қолайсыздықтар мен түсінбеушілік туғызады. Өйткені ұлы Абайдың өз ұлдарынан тарайтын ұрпақтардың бергі тегі өртүрлі: Мағауия ағамыздан тараған ұрпақтар тегіс Мағауиянов боп жазылған. Ал Абайдың үлкен ұлы Ақылбайдан тарағандықтан біздің тегіміз - түп-түгел Ақылбаев аталған. Тек содан тарайтын ұрпақтар қатары ерекше сиреді...

Бүгінде мен, менің әкем Айдар Ақылбаев және немере ағайым Айдос Абай атамыздан қалған ең соңғы еркек кіндіктілер. Ұрпақтың әрі қарай жалғастығы мүлдем болмай тұр... Басты себеп - менен және Айдостан туған ұрпақтар - тек қана қыздар. Ұл бала өзінше несібемізге жазылмаған сияқты...

Әрине, атақты Құнанбай атамның есімін иемденіп, Құнанбаев болып жазылуға әбден болады. Тек содан не ұтасың? Оның үстіне ұлы адамның ұрпағы атану - қиынның қиыны...

САУАЛ: Сонда қандай қиындықтар бар?

ЖАУАП: Абай ұлыға тікелей туыстығымыз белгілі болса - не жасайсың? Ойшылсың ба? Ән-музыкаға қалайсың? Домбырада ойнайсың ба?... Деген тәріді сансыз көп сұрақтар бірден туындайды. Ал мен ештеңе жазбаймын, ойшыл да, данышпан да емеспін. Қарны толық адамға ұқсамаймын, табынтабын малы бар бай да емеспін. Ұлылардың атақ даңқымен өмір сүргім келеді деу де аса жақсы ой емес...

Бала күнімнен үйдегі үлкендер Абайдың ұрпағы екенімді жиі есіме түсіріп, әжем маған басқа ештеңе ойлатпай: «Өз ойыңмен не бітіресің? Одан да Абайды оқы!» - дейтін-ді. Менімше, ұлы адамның соңында қалған ұрпақтары үнемі ел назарында, әрдайым сын тезінде, талқы таразысында тұрғандай қысталаң күй кешеді. Кейбір адамдардың саған деген көзқарасы, ұстанымы кілт өзгеріп, көре алмаушылық пен қызғаныш сезімі пайда болуы да мүмкін. Маған бұл жайттар мүлдем түсініксіз. Біздің отбасы - классикалық үлгідегі, кеңестік дәуірдің шынайы өкілдері. Шешем - дәрігер, әкем - байырғы геолог.

САУАЛ: Өз үйіңізде аталарыңыз Абай пайдаланған ескілікті заттар сақталған ба?

ЖАУАП: Иә, бұрыңғылардан бізге жеткен қант салғыш пен қасықтар бізде бар. Менің әжем Абай атама шынайы берілген жан ретінде, ол туралы көп жайтты білетін. Біздің үйде портреттер мен суреттер, газет пен журнал қиындылары ерекше көп болды. Генетикалық тұрғыдан сөз етсек, мәселен, қызыл шарапты, басқа да әртүрлі сортты шараптармен араластырсаң - соның не екенін нақты айыра алмайсың. Мен қандық, яки туыстық байланысқа соқыр сезіммен емес, салауатты ой тұрғысынан қараймын.

САУАЛ: Қазақтар өздерінің жеті аталарына дейінгі шығу тегін өте жақсы білген және оны мақтан еткен. Бұл жөніндегі ойыңыз қандай?

ЖАУАП: Мен дәстүрлі қазақтардан өзгешелену пәндемін. Мәселен, ет жемеймін. Бұл, әрине өмір сүру машығынан бас тарту емес. Бірде мен үстел басынан тұрып кеттім және сөйту арқылы, яки қазақтардың дәстүрлі тағамынан бас тартудың өзіме жеңілдік әкелетін сезіндім. Иә, ата-бабаларымның кескін-келбетіне қарап, қазақтардың дене бітімі ерекше толықтығы туралы ойға бой ұсындым. Яки мен үнемі дені сау, салауатты және сергек қалыпта болғым келеді. Сондықтан да арақ ішпеймін, темекі тартпаймын. Ұзақ қашықтыққа велосипед тебемін, көбірек жаяу да жүремін. Адамдар өзгеруі тиіс. Біз көшпенділердің өмір сүру дәстүрінен әлдеқашан ұзап кеткен жұртпыз. Ендеше неге міндетті түрде - тоя ет жеу бізге қажет пе?

САУАЛ: Сіздің әйеліңіз орыс ұлтынан деседі?

ЖАУАП: Иә, біз Питерде танысқанбыз. Ол ауа-райын бақылайтын маман, яки метеоролог, біз жоғарғы оқу орнында бірге оқыдық. Сондықтан да екеуіміз ашық аспанға жай көзбен емес, маман ретінде қараймыз, әрі ауа-райы өзгерісінің құбылысын да бірге талқылаймыз.

САУАЛ: Абай атаңыздың шығармашылығымен қаншалықты танысыңыз?

сезімге бөленемін.

САУАЛ: Сіз қазақ тілін жақсы білесіз бе?

ЖАУАП: Ана тілімді жақсы білемін деп айта алмаймын. Әлбетте қызық жағдаят. Менің ұлы атам Абай қазақтардың орысша білім алуы үшін күресті, соған күш салды. Бүгінде көптеген қазақтар, өкінішке орай, ана тілін білмейді, өте нашар сөйлейді. Керісінше қазақ балаларының ағылшынша сөйлегенін көрсе Абай атам мүлдем таңғалар еді. Біз өткен ғасырдың 70-ші жылдары туған ұрпақпыз. Қазақ тілінде білім алу болашақта көп қиындық әкелетін ескеріп, амалсыз орысша білім алуға мәжбүр болдық. Мен сол кезде Ленинградқа тап болдым да сол қалада он жыл ұдайы тұрдым.

САУАЛ: Сіздің қыздарыңыз ержеткенде кім болмақ?

ЖАУАП: Менің қыздарымның есімін анасы қойды. Біз олардың жан-жақты білім алып, дүние танымының кең көлемде болуына күш салдық. Үлкеніміз - Дана, Мюнхенде оқиды. Болашақ архитектор десе де болады. Ортаншымыздың есімі - Кәмила, небәрі 12 жаста екеніне қарамай, теннисті ерекше жақсы ойнайды. Ал, кенже қызым Меруерт - біздің ең қымбат маржанымыз, әзірше жасына орай әр нәрсеге құмар бала. Алдағы 9 тамызда ол беске толады, ал оның ұлы бабасы Абай 10 тамызда тұрағын біз әрдайым есте тұтып, өзімізше дастарқан жайып, үнемі атап өтеміз. Әйеліме Алма-тыда тұру ерекше ұнайды.

Кейде бүгінгі құбылмалы тіршіліктен, қалыптасқан адами болмысынан мен ерекше шаршаймын. Сондықтан да мүмкіндігімше тәуелсіз болу үшін өмір сүріп, еңбек етуге тырысамын.

Ксения ЕВДОКИМЕНКО

Журналист

Республикаға тарайтын «Время» газетінің 22 маусым 2017 жылғы №92 санында «Без назидании» деген тақырыппен жарияланған журналист Ксения Евдокименконың сұхбаты.

Қазақшаға аударған Мырзақасым Әсет Медеуханұлы

Шәкір ӘбенOVтің туғанына 125 жыл

Құндызды төрінде — Шәкір рухына тағзым!

Құндызды ауылы үшін биылғы жыл ерекше есте қалатын айтулы кезеңдердің бірі болды. 12 қыркүйек күні туған жердің тарихында өшпес із қалдырған, елдің ардақты азаматы, ақын, әнші-композитор Шәкір ӘбенOVтің 125 жылдық мерейтойы ауыл жұртының үлкен құрметімен аталып өтті. Шәкір атаның есімі Құндызды халқына етене таныс. Оның шығармалары мен өнегелі өмір жолы кейінгі ұрпаққа үлгі болып келеді. Сондықтан мерейтойдың ауыл көлемінде кеңінен аталып өтуі — елдің өз перзентіне деген құрметінің белгісі.

Мерейтойға ауылдың ардақты да белсенді азаматтары ұйығы болып, айтулы күнді көпшілікке ортақ үлкен мерекеге айналдырды. Шараға мектеп ұжымы мен оқушылары да белсене атсалысты. Әсіресе, Ш. ӘбенOV атындағы жалпы орта білім беретін мектеп үшін бұл мерейтойдың орны ерекше болды. Мерейтойлық шараның алғашқы қадамы мектептен басталды. Бұл күн білім ордасының оқушылары үшін де үлкен сабақ болды. Өйткені олар өз ауылынан шыққан тарихи тұлғаның өмірі мен шығармашылығына жақынырақ үңілуге мүмкіндік алды.

Шараның ашылуында Шәкір ӘбенOVтің мүсініне гүл шоқтары қойылып, ақын рухына тағзым жасалды. Оқушылар мектеп гимніне айналған Шәкір атаның әнін шырқап, оның шығармашылығын көпшілікке таныстырды. Жас жеткіншектердің ақын жырларын жатқа айтып, арнауларын жеткізуі — Шәкір мұрасының бүгінгі ұрпақ санасында да сақталып келе жатқанының көрінісі.

Мектеп ұжымы үшін де бұл күннің тәрбиелік мәні зор болды. Ұстаздар оқушыларды ел тарихын білуге, туған жерден шыққан тұлғаларды құрметтеуге, олардың еңбегін бағалауға баулыды.

Мектептегі шарадан кейін көпшілік Шәкір атаның бейігіне барып, құран бағыштады. Ақынның рухына дұға бағышталып, өткенге құрмет көрсетілді.

Одан әрі мерейтойға қатысушылар музейге ат басын бұрды. Музейдегі әрбір жәдігер Шәкір атаның өмірінен сыр шертіп, оның артында қалған мол мұрасын тағы бір

еске салғандай болды. Осы жерде мектеп оқушылары ақынға арнап жазылған ауыл азаматтарының арнауларын оқып, көпшілік назарына ұсынды.

Мерейтойдың келесі бөлігі ауыл ортасында жалғасын тапты. Ақ шаңқан киіз үйлер тігіліп, қазақтың ұлттық дәстүрі мен салтын дәріптейтін мерекелік орта қалыптасты. Ауыл азаматтарының ұйымдастыруымен түрлі ұлттық ойындар өткізіліп, жиылған жұртшылыққа көтеріңкі көңіл күй сыйланды. Мерекелік шара барысында ұлттық спорт түрлеріне де ерекше көңіл бөлінді. Жиналған жұртшылықтың қызығушылығын арттырған қазақ күресі, қол күрес және арқан тартыс сынды сайыстар ұйымдастырылды. Білектің күшін, ептілік пен шымырлықты сынаған жарыстарға қатысушылар белсенділік танытып, өзара бақ сынасты. Ұлттық мерекенің ажарын айшықтаған ойындардың бірі — көкпар болды. Ат үстіндегі жігіттердің намыс пен ептілікті сынға салған тартысын тамашалаған жұртшылық ерекше әсер алды. Көкпардың дүбірі ауылдағы мерекелік көңіл күйді одан әрі қыздыра түсті.

Киіз үйлер тігілген алаңда халықтың басы қосылып, ағайын-туыс, ауылдастар мен қонақтар жүздесті. Үлкендер өткен күндерді еске алып, Шәкір атаның елге сіңірген еңбегі жайында әңгіме өрбітсе, жастар үшін бұл күн тағылымы мол мерекеге айналды. Мерекелік бағдарлама концертпен жалғасты. Өнерпаздар ән айтып, көпшілікке өз өнерлерін ұсынды. Кешкі уақытта арнайы келген әншілер де өнер көрсетіп, ауыл халқына көтеріңкі көңіл күй сыйлады. Ән мен жырға ұласқан кеш Шәкір атаның өнерпаздық қырын тағы бір еске салғандай болды.

Шәкір ӘбенOVтің 125 жылдық мерейтойы Құндызды ауылының ұйымшылдығын, туған жердің тұлғасына деген құрметін көрсетті. Мерекені ұйымдастыруға атсалысқан ауыл азаматтарының еңбегі, мектеп ұжымы мен оқушыларының белсенділігі бір арнадан тоғысып, мазмұнды шараның өтуіне себеп болды. Бұл — жай ғана мерекелік шара емес, ел азаматын еске алып, оның рухани мұрасына тағзым еткен, үлкен мен кішіні бір арнаға тоғыстырған айтулы күн болды. Шәкір атаның есімі ел жадында жаңғырып, оның шығармалары ұрпақтан-ұрпаққа жалғаса бергей!

Темірболатова Н.М

Ш.ӘбенOV атындағы орта мектептің қазақ тілі, әдебиеті пәні мұғалімі.

ШӘКІР ӘБЕНОВКЕ

Бүгін мен көп ойладым Шәкер жайлы.
Оқып, сұрап білгім көп нақты жайды.
Жұмбақ атам, абыздың туған күні
Қөктеммен бірге келіп жақындайды.

Қиялмен іздеп бардым заманына
Ілесіп бала күнгі қадамыңа
Сергезы, Әбендерді елестеттім
Қараған еркелетіп қабағына.

Бақытты боп өткендей бала күнің.
Алансыз көзінді аштын, алдың білім.
Октябрь келгеннен соң басталаандай
Сенінде өмірің қара түні.

Еркіндігін аңсаған қазақпенен
Азаттықты іздеген алашпенен
Бейімбет Сәкендердің соныпаңа ердің
Өмірлерін өткізген азыппенен.

Болыстың ұлысың деп құдалады.
Пана қылдың елсізді қу даланы
Советке қарсысың деп, алашсың деп,
Тозақ өмір басталды бұдан әрі.

Дірілдедің Сібірдің түрмесінде,
Соғыстың немістердің іргесінде.
Тістөңінде, шыдадың, тірі қалдың
Азап күннің келерін білгенсің бе?

Жасытсада өмірдің ақтан уағы
Жаза бердің ойыңда сақталғаның
Алпыстан асқаныңда үкім шығып
Белгілі болды сонда ақталғаның.

Езсе де жаның шықсада тапталмадың
Ақиқат болды сенің басты арманың
Әніңді, өлеңіңді, жырларыңды
Болашақта іздейтін жастар барын.

Айтатының көп еді айталмаған
Уақытты өшкім кері қайтармаған
Түсіме еніп жүрсін қайсар бабам
Ала кеткен сырыңды, жырларыңды
Құлағыма сыбырлап қайтар маған.

Авторы: Ерназ ТӨЛЕУҚАСЫМ

Білгенге маржан

Ақпарат

Қалай сәлемдесіп жүрсіз?

Амандасу – халқымыздың ғасырлар бойы қалыптасқан рухани-мәдени құндылығы. Қазақ халқының ұлттық болмысын айқындайтын салт-дәстүрі мен әдет-ғұрпы – ұрпақтан-ұрпаққа жалғасып келе жатқан баға жетпес рухани мұра. Соның ішінде күнделікті өмірімізде жиі кездесетін, қарапайым көрінгенімен, мағынасы терең дәстүрдің бірі – амандасу.

«Сәлем – сөздің анасы», «Сәлемдесу – әдептіліктің белгісі», «Алыстан алты жасар бала келсе, алпыстағы қария сәлем береді» деген халық нақылдары қазақ дүниетанымында амандасудың қаншалықты маңызды болғанын көрсетеді. Сәлемдесу – екі адамның бір-біріне жай ғана тіл қатысуы емес, ол – өзара құрметтің, ізеттіліктің, адамгершіліктің және татулықтың белгісі. Қазақ даласында амандасуға ерекше мән берілген. Алыстан ат арытып келген жолаушы алдымен үйдегі үлкендерге сәлем берген. Жас адам үлкен кісіге жолықса, бірінші болып ізет білдірген. Ал үлкендер жастарға ақ тілегін айтып, батасын берген. «Ассалаумағалейкүм!» деп сәлем берген азаматқа «Уағалейкүмассалам!» деп жауап қайтару – халқымыздың қалыптасқан әдеп мәдениетінің көрінісі. Мұндағы басты құндылық – адамның өзінен үлкенге құрмет көрсетуі. Қазақ қоғамында амандасу адамның жасына, жынысына, туыстық қарым-қатынасына, қоғамдық орнына қарай да ерекшеленген. Келіннің үлкендерге иіліп сәлем салуы – қазақ отбасындағы тәрбиенің айрықша үлгісі. Бұл дәстүрдің астарында «үлкенді сыйлау», «отбасындағы татулықты сақтау», «жаңа ортаға құрметпен қарау» секілді терең ұғымдар жатыр. Халқымыз «Сәлем бергеннің сағы сынбайды» деп те бекер айтпаған. Өйткені сәлемдесу адамның кішіпейілділігін танытады. Адамның мәдениеті мен тәрбиесі оның киімінен немесе байлығынан бұрын, айналасындағылармен қарым-қатынасынан көрінеді. Қазіргі жаһандану заманында ұлттық дәстүрлерді сақтау мәселесі ерекше маңызға ие. Әлемдік мәдени кеңістікке еркін араласқан заманда өз болмысымызды, тілімізді, тарихымызды, салт-дәстүрімізді сақтау баршамызға ортақ міндетке айналды. Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев та ұлттық құндылықтар мен дәстүрдің қоғамдағы орнына үнемі назар аударып келеді. Президент Қасым-Жомарт Тоқаев ер адамдардың бір-бірін құшақтап, беттен сүйіп амандасуын және әйелдер мен ерлердің сәлемдесу кезінде бір-бірін бетінен сүюі қазақтың дәстүріне жат екенін айтып, сынға алды: ер адамдардың құшақтасып, сүйісіп амандасуы – дұрыс емес әдет. Әйелдер мен ерлердің бір-бірін бетінен сүйіп сәлемдесуі де ұлттық салтымызда болмаған. Бұл мәселе қоғамдағы жаңа этика, ұлттық мінез және тәртіп сақтау тақырыптарымен тығыз байланысты. Мемлекет басшысы мұндай жат әдеттерден бас тартып, ұлттық амандасу мәдениетіне оралу маңызды екенін атап өтті.

Қазақ халқының тәрбиесінде «әдептілік» ұғымы өте кең мағынаны білдіреді. Әдепті бала үлкеннің сөзін бөлмейді, төрге озбайды, үлкеннің алдын кесіп өтпейді, келген қонақпен амандасады. Бүгінгі мектеп тәрбиесінде де осы ұстанымдардың маңызы зор. Мұғалімнің оқушымен жылы амандасуы, оқушының ұстазға құрметпен сәлем беруі – білім ордасындағы жағымды қарым-қатынастың бастауы. Мектепке келген балаға «Сәлеметсің бе?», «Қайырлы таң!» деп жылы сөз айту арқылы оның көңіл-күйін көтеруге болады. Сәлемдесу арқылы оқушы өзін ортаға қажет, құрметті адам ретінде сезінеді. Сондықтан амандасу – ұлттық дәстүр болуымен қатар қарым-қатынас мәдениетін қалыптастыратын тәрбиелік құрал.

Заман өзгерді. Қазір адамдардың қарым-қатынасы да бұрынғыдан өзгеше. Телефон, әлеуметтік желі, мессенджерлер күнделікті өміріміздің ажырамас бөлігіне айналды. Адамдар кейде жүзбе-жүз сөйлескеннен гөрі WhatsApp, Telegram немесе әлеуметтік желі арқылы хабарласады. Бірақ технология өзгергенімен, әдеп өзгермеуі керек. Хабарлама жазғанда да сөз басын «Сәлеметсің бе?», «Қайырлы күн!», «Ассалаумағалейкүм!» деп бастау – мәдениеттіліктің белгісі. Әсіресе үлкен адамдарға немесе ұстаздарға жазғанда сәлемдесу, жағдай сұрау, өтінішті сыпайы жеткізу – қазақы қарым-қатынас мәдениетінің қазіргі ортадағы жалғасы. Бір қарағанда, бұл ұсақ нәрсе болып көрінуі мүмкін. Бірақ қоғамның мәдениеті дәл осындай ұсақ көрінетін әрекеттерден құралады. Осы құндылықтардың әрқайсысының негізінде адаммен адамның арасындағы дұрыс қарым-қатынас жатыр. Ал сол қарым-қатынастың алғашқы қадамы – сәлем.

Қазақтың амандасу дәстүрі тек отбасы немесе туыстар арасындағы қарым-қатынаспен шектелмейді. Ол көршілік мәдениетімен де тығыз байланысты. «Көрші ақысы – төңір ақысы» деген мақал халқымыздың көршімен сыйласуға ерекше мән бергенін көрсетеді. Көршімен амандасу, жағдайын сұрау, қиындыққа тап болса қол ұшын беру – қазақ қоғамындағы өзара жәрдеммен ынтымақтың көрінісі. Олай болса, күнделікті өмірде бір-бірімізбен жылы амандасуымыздың өзі қоғамдағы сыйластық пен татулықты нығайтуға ықпал етеді. Ата-бабаларымыз «Ұяда не көрсен, ұшқанда соны ілерсің» дейді. Егер бала үйінде ата-анасының үлкендермен сыпайы амандасқанын көрсе, өзі де сол әдетті бойына сіңіреді. Бүгінгі ата-ана баласына қымбат дүниелерден бұрын жақсы мінез бен дұрыс әдет үйретуі керек. Үлкенге сәлем беру, ата-ананың батасын алу, қонақты құрметтеу, көршімен сыйласу – баланың тұлға ретінде қалыптасуына әсер ететін ұлттық тәрбие негіздері. Сондықтан амандасу дәстүрін жаңғырту үшін үлкен шаралар өткізудің өзі міндетті емес. Оны әр отбасы күнделікті өмірден бастауы керек: таңертең үйден шығарда ата-анаға сәлем беру, мектепке келгенде мұғаліммен амандасу, ауладағы үлкендерге ізет көрсету, көшеде таныс адамды көрсен, жылы сәлемдесу. Осындай қарапайым әрекеттер ұлттық тәрбиенің өміршеңдігін көрсетеді. Бабадан қалған дәстүрдің қадірі – оның қарапайымдылығында. Амандасу үшін үлкен дүние қажет емес. Бір ауыз жылы сөз, бір сәттік назар, ізеттілік танытқан қимыл – адамның көңілін көтеріп, арадағы байланысты нығайта алады. Сәлемдесу арқылы біз бір-бірімізге: «Сені көрдім, сені құрметтеймін, саған амандық тілеймін» деген ізгі ниет білдіреміз. Сондықтан амандасу – жылылыққа, мейірімділікке шақыратын әдет, ол – адамдықтың, тәрбиенің, мәдениеттіліктің және ұлттық болмыстың көрінісі. Қазақ халқының «Сәлем – сөздің анасы» деген бір ауыз сөзі осы дәстүрдің мәнін дәл жеткізеді.

Ұлттық құндылықтарды сақтау үлкен сөздерден емес, күнделікті өмірдегі қарапайым әрекеттерден басталады. Ал сол қарапайым әрекеттің бірі – сәлемдесу. Сәлемі түзу елдің – сыйластығы берік. Сыйластығы берік елдің – бірлігі мығым. Ендеше, атадан қалған аманатты ардақтап, үлкенге құрмет, кішіге ізет көрсетіп, әр күнімізді жылы сәлемнен бастайық!

Басы 3 бетте

Дети иностранных граждан: что важно знать о льготном статусе в системе ОСМС

Дети иностранных граждан, постоянно проживающих в Республике Казахстан, относятся к льготной категории «дети» в системе обязательного социального медицинского страхования (ОСМС). При этом для корректного включения ребенка в соответствующую категорию важно, чтобы сведения о его статусе были оформлены и отражены в государственных информационных системах в установленном порядке.

Взносы на ОСМС за лиц, относящихся к льготной категории «дети», уплачиваются государством за счет средств республиканского бюджета.

Иностранные граждане, постоянно проживающие на территории Республики Казахстан, пользуются правами и несут обязанности в системе ОСМС наравне с гражданами Республики Казахстан.

Порядок формирования списка лиц, относящихся к категории «дети», установлен Правилами ведения учета потребителей медицинских услуг и субъектов здравоохранения в рамках обязательного социального медицинского страхования, утвержденными приказом Министра здравоохранения Республики Казахстан от 29 декабря 2020 года № ҚР ДСМ-333/2020.

Согласно пункту 22 Правил, Государственной корпорацией список лиц, относящихся к категории «дети», формируется на основании данных из информационной системы Министерства труда и социальной защиты населения Республики Казахстан, полученных из информационной системы Министерства внутренних дел Республики Казахстан.

В соответствии с пунктом 23 Правил, в информационную систему МВД РК сведения о детях передаются из Государственной базы данных «Физические лица» Министерства юстиции Республики Казахстан.

Таким образом, включение ребенка в льготную категорию «дети» осуществляется на основании сведений, поступающих из государственных информационных систем. Поэтому важно, чтобы информация о ребенке и его статусе была своевременно и корректно внесена в соответствующие базы данных.

Что важно знать родителям-иностранцам

Наличие у родителей-иностранцев разрешения на постоянное проживание и вида на жительство в Казахстане не означает автоматического оформления такого же статуса для их несовершеннолетнего ребенка.

Если ребенок является иностранным гражданином, родителям необходимо отдельно пройти установленную процедуру оформления его статуса, постоянно проживающего в Республике Казахстан.

Для этого необходимо обратиться в подразделение миграционной службы по месту жительства и оформить необходимые документы в соответствии с требованиями миграционного законодательства.

После прохождения установленной процедуры сведения о ребенке передаются в государственные информационные системы. В частности, актуальные сведения о физических лицах, их идентификационных данных и документах, подтверждающих соответствующий статус, используются государственными информационными системами для формирования необходимых перечней.

После передачи и обработки соответствующих данных информация в системе ОСМС обновляется в установленном порядке.

Отдельно следует учитывать возрастные особенности оформления документов. Вид на жительство иностранца, постоянно проживающего в Республике Казахстан, выдается с 16-летнего возраста. Поэтому отсутствие у ребенка младше 16 лет собственного вида на жительство само по себе не означает отсутствие статуса постоянно проживающего лица. Необходимая процедура оформления осуществляется с учетом возраста ребенка и требований законодательства.

Регистрация по месту жительства осуществляется с 14 лет, в том числе для несовершеннолетних иностранцев, имеющих статус постоянно проживающих в Казахстане.

Таким образом, для корректного включения ребенка иностранного гражданина, постоянно проживающего в Казахстане, в льготную категорию «дети» системы ОСМС важно не только наличие соответствующего статуса, но и своевременное отражение необходимых сведений в государственных информационных системах.

Родителям-иностранцам рекомендуется своевременно оформить ребенку необходимые документы, обратиться в подразделение миграционной службы и убедиться, что сведения о ребенке корректно внесены в государственные информационные системы.

Это позволит обеспечить корректное формирование сведений о ребенке в перечне льготной категории «дети» и последующее отражение его статуса в системе ОСМС.

Разъяснение подготовлено филиалом по области Абай НАО «Фонд социального медицинского страхования».

ТЖБ хабарлайды

Абай ауданының Төтенше жағдайлар бөлімі ескертеді:

Пеш күтімі – қауіпсіздік кепілі! Жылыту маусымының басталуы тұрғын үй секторындағы өрт қауіпсіздігі шараларын барынша күшейтуді талап етеді. Тұрмыстағы тіпсіз жаудың туындауына көбінесе жылыту пештері мен мұржаларды пайдалану кезіндегі салғырттық себеп болып жатады. Уақтылы тазаланбаған мұржалар мен техникалық ақаулар қыс мезгіліндегі қайғылы жағдайлардың басты себебі екенін статистика растап отыр. Осыған орай, Абай ауданының Төтенше жағдайлар бөлімі әрбір азаматты өрт қауіпсіздігі ережелерінің талаптарын қатаң сақтауға шақырады. Өрт қауіпсіздігі қағидаларының ресми талаптары Қазақстан Республикасы аумағында бекітілген өрт қауіпсіздігі нормативтеріне сәйкес, тұрғын үйді жылыту кезінде мынадай нақты тәртіп орындалуы тиіс: Мұржаларды күйеден тазарту: Жылыту маусымы басталар алдында, сондай-ақ бүкіл жылыту кезінде пештер мен жүйелерінің мұржаларын күйеден тазарту жұмыстары кемінде үш айда бір рет (үздіксіз жұмыс істейтін пештер үшін екі айда бір рет) тұрақты түрде жүргізілуі шарт. Күйені тазалау үшін арнайы механикалық құралдарды (сым щеткалар, ерш) немесе сертифицирталған заманауи химиялық өнімдерді қолдану қажет. Қорғаныс парағы (Предтопочный лист): Пештің оттық есігінің алдындағы еденге көлемі кемінде 50х70 сантиметр болатын, жанбайтын материалдан жасалған (металл) қорғаныс парағы шегеленуі тиіс. Ол жанғыш еденді ұшқын мен түскен шоқтан қорғайды. Техникалық жағдай: Пештің қабырғалары мен мұржада жарықтардың, саңылаулардың болуына жол берілмейді. Барлық сызаттар мұқият сыланып, әктелуі тиіс. Әктелген бетте пайда болған қара күйе ақауды ерте анықтауға көмектеседі. Пешті пайдалану кезінде не істеуге тыйым салынады? Өрт қауіпсіздігі ережелері бойынша мынадай әрекеттерге үзілді-кесілді тыйым салынады: Пешті тұтандыру үшін бензин, керосин немесе басқа да тез тұтанатын сұйықтықтарды пайдалануға; Жанып жатқан пешті қараусыз қалдыруға немесе оны қадағалауды жас балаларға тапсыруға; Отынды және басқа да жанғыш материалдарды пештің үстіне немесе оттық есігіне жақын (0,5 метрден кем қашықтықта) қоюға және киім кептіруге; Пешті белгіленген уақыттан артық қыздырып, қатты қыздыруға (перекал). Жану өнімдері мен улы газдың бөлмеге таралуының алдын алу үшін күл мен қожды арнайы бөлінген қауіпсіз орындарға шығарып, үстіне су сеуіп сөндіру қажет. Сондай-ақ, тұрғын үйлерде улы газды ерте анықтайтын арнайы датчиктер мен хабарлағыштарды орнату — улану қаупін айтарлықтай төмендететін тиімді шара екенін еске саламыз. Құрметті аудан тұрғындары! Өрттің алдын алу — өз өміріңіз бен мүлкіңізді сақтаудың жалғыз жолы. Қауіпсіздік ережелерін елеусіз қалдырмаңыздар. Төтенше жағдай орын алған жағдайда дереу "101" немесе "112" телефондарына хабарласыңыз.

ТЖБ хабарлайды

Электр және газ қондырғыларын ақаусыз пайдалану – басты міндет

Тұрмыстағы қауіпсіздік: Электр және газ қондырғыларын ақаусыз пайдалану – басты міндет. Қазіргі таңда әрбір үйді электр жарығы мен газ қондырғыларының елестетуі мүмкін емес. Олар тұрмысымызды жеңілдетіп, үйімізге жылу мен жайлылық сыйлайды. Алайда, бұл игіліктер ережеге сай пайдаланылмаса, үлкен апатқа — өртке, улануға және адам өміріне қауіп төндіретін жағдайларға әкеп соғуы мүмкін. Сондықтан, электр және газ жабдықтарының, әсіресе күн суытқанда сұранысқа ие болатын электр жылытқыштарының ақаусыз жұмыс істеуін қадағалау — әрбір азаматтың басты міндеті. Электр желілері және жылытқыш құралдары: Сақтықта қорлық жоқ. Мамандардың мәліметінше, тұрмыстық өрттердің көбіне электр сымдарының қысқа тұйықталуы немесе электр құрылғыларын қараусыз қалдыру себеп болады. Төмендегі қарапайым ережелерді сақтау қайғылы жағдайдың алдын алады: Сапалы кабель мен розетка: Үйдегі электр сымдарының ескірмегенін, розеткалардың босамағанын үнемі тексеріп отыру қажет. Ақауы бар құрылғыларды бірден ауыстырған жөн. Электр жылытқыштарына қойылатын талаптар: Тек зауыттан шыққан, сертификатталған жылытқыш құралдарын ғана пайдаланыңыз. Қолдан жасалған, спиралі ашық жылытқыштарды қолдануға қатаң тыйым салынады. Орналастыру ережесі: Жылытқыш құралдарын перделерден, жиһаздардан, төсек-орыннан және басқа да тез тұтанғыш заттардан кемінде 1 метр қашықтықта орнату керек. Сондай-ақ, олардың үстіне киім кептіруге болмайды. Шамадан тыс жүктеме түсірмеу: Бір розеткаға немесе бір ұзартқышқа (удлинитель) бірнеше қуатты құрылғыны (мысалы, бір уақытта екі жылытқыш немесе жылытқыш пен шөлке) қосу желінің қызып кетуіне және балқуына әкеледі. Ұйықтар алдында өшіру: Үйден шығарда және түнде ұйықтар алдында электр жылытқыштарын міндетті түрде желіден ажыратыңыз. Сондай-ақ, балалар отырған бөлмеде қосулы жылытқышты қараусыз қалдырмаңыз. Газ жабдықтары: Көрінебейтін қауіптен сақтаныңыз. Табиғи және сұйытылған газ — өте ұшқыр өрі тез тұтанғыш зат. Тіпті көзге көрінбейтін газдың жылыстауы (улану) адам өмірін қиыны мүмкін. Газ қондырғыларын пайдалануда мына талаптарды қатаң сақтау керек: Кәсіби мамандардың көмегі: Газ плиталарын, жылыту қазандықтарын орнатуды және жөндеуді тек арнайы лицензиясы бар мамандарға ғана сеніп тапсырыңыз. Өз бетінше жөндеу жүргізуге тыйым салынады. Мұржа мен желдеткішті тексеру: Үй ішіндегі ауа алмасу жүйесі мен мұржаның тазалығын жылына кемінде бір рет тексертіңіз. Тартылыс (тяга) нашар болса, иіс тию қаупі жоғарылайды. Газ баллондарын дұрыс сақтау: Сұйытылған газ баллондарын көпқабатты үйлерде пайдалануға және күн көзі тура түсетін, қатты қызатын жерлерде сақтауға болмайды. Иіс сезілгенде не істеу керек? Егер үй ішінен газ иісі шықса, дереу терезелерді ашып, бөлмені желдету қажет. Ең бастысы — сіріңке жақпаңыз, жарықты немесе электр құрылғыларын қоспаңыз және өшірмеңіз (кішкентай ұшқын жарылысқа әкелуі мүмкін). Үйден шығып, «104» (газ қызметі) немесе «112» (құтқару қызметі) нөміріне қоңырау шалыңыз. Түйін: Техникалық қауіпсіздік ережелері ешқашан ескірмейді. Әрқайсымыз өз үйіміздегі электр желілері мен газ қондырғыларының күйіне жауапкершілікпен қарауымыз керек. Сақтық шараларын ерінбей орындау — өзіңіздің, жақындарыңыздың және көршілеріңіздің амандығының кепілі. Есіңізде болсын: апат айтып келмейді, оның алдын алу өз қолымызда!

Пеш күтімі — қауіпсіздік кепілі

Абай ауданының Төтенше жағдайлар бөлімі ескертеді: Пеш күтімі — қауіпсіздік кепілі. Жылыту маусымының басталуы тұрғын үй секторындағы өрт қауіпсіздігі шараларын барынша күшейтуді талап етеді. Тұрмыстағы тілсіз жаудың туындауына көбінесе жылыту пештері мен мұржаларды пайдалану кезіндегі салғырттық себеп болып жатады. Уақтылы тазаланбаған мұржалар мен техникалық ақаулар қыс мезгіліндегі қайғылы жағдайлардың басты себебі екенін статистика растап отыр. Осыған орай, Абай ауданының Төтенше жағдайлар бөлімі әрбір азаматты өрт қауіпсіздігі ережелерінің талаптарын қатаң сақтауға шақырады. Өрт қауіпсіздігі қағидаларының ресми талаптары Қазақстан Республикасы аумағында бекітілген өрт қауіпсіздігі нормативтеріне сәйкес, тұрғын үйді жылыту кезінде мынадай нақты тәртіп орындалуы тиіс: Мұржаларды күйеден тазарту: Жылыту маусымы басталар алдында, сондай-ақ бүкіл жылыту кезеңінде пештер мен жүйелерінің мұржаларын күйеден тазарту жұмыстары кемінде үш айда бір рет (үздіксіз жұмыс істейтін пештер үшін екі айда бір рет) тұрақты түрде жүргізілуі шарт. Күйені тазалау үшін арнайы механикалық құралдарды (сым шеткалар, ерш) немесе сертифицирталған заманауи химиялық өнімдерді қолдану қажет. Қорғаныс парағы (Предтопочный лист): Пештің оттық есігінің алдындағы еденге көлемі кемінде 50х70 сантиметр болатын, жанбайтын материалдан жасалған (металл) қорғаныс парағы шегеленуі тиіс. Ол жанғыш еденді ұшқын мен түскен шоқтан қорғайды. Техникалық жағдай: Пештің қабырғалары мен мұржада жарықтардың, саңылаулардың болуына жол берілмейді. Барлық сызаттар мұқият сыланып, әкелуі тиіс. Әктелген бетте пайда болған қара күйе ақауды ерте анықтауға көмектеседі. Пешті пайдалану кезінде не істеуге тыйым салынады? Өрт қауіпсіздігі ережелері бойынша мынадай әрекеттерге үзілді-кесілді тыйым салынады: Пешті тұтандыру үшін бензин, керосин немесе басқа да тез тұтанатын сұйықтықтарды пайдалануға; Жанып жатқан пешті қараусыз қалдыруға немесе оны қадағалауды жас балаларға тапсыруға; Отынды және басқа да жанғыш материалдарды пештің үстіне немесе оттық есігіне жақын (0,5 метрден кем қашықтықта) қоюға және киім кептіруге; Пешті белгіленген уақыттан артық қыздырып, қатты қыздыруға (перекал). Жану өнімдері мен улы газдың бөлмеге таралуының алдын алу үшін күл мен қожды арнайы бөлінген қауіпсіз орындарға шығарып, үстіне су сеуіп сөндіру қажет. Сондай-ақ, тұрғын үйлерде улы газды ерте анықтайтын арнайы датчиктер мен хабарлағыштарды орнату — улану қаупін айтарлықтай төмендететін тиімді шара екенін еске саламыз. Құрметті аудан тұрғындары! Өрттің алдын алу — өз өміріңіз бен мүлкіңізді сақтаудың жалғыз жолы. Қауіпсіздік ережелерін елеусіз қалдырмаңыздар. Төтенше жағдай орын алған жағдайда дереу "101" немесе "112" телефондарына хабарласыңыз.

Балалардың қауіпсіздігі мен өмірін қорғау

Бала болашағымыз: оларды қараусыз қалдыруға хақымыз жоқ. Балалардың қауіпсіздігі мен өмірін қорғау — әрбір ата-ананың, жалпы қоғамның басты міндеті. Соңғы уақытта елімізде бұлдіршіндердің үлкендердің қарауынсыз қалып, қайғылы жағдайларға ұшырауы жиілеп кетті. Терезеден құлау, суға кету, өрт ішінде қалу немесе көшедегі түрлі қауіп-қатерлер — осының бәрі көбіне үлкендердің бір сәттік салғырттығынан болады. Баланы үйде немесе сыртта жалғыз қалдырудың арты орны толмас өкінішке әкелуі мүмкін. Статистика көрсеткендей, қайғылы оқиғалардың басым бөлігі бала 5-10 минут ішінде қараусыз қалған кезде орын алады. «Осыған дейін ештеңе болған жоқ, қазір тез барып келемін» деген немқұрайлылық бала өмірін қиюы ықтимал. Ата-аналар не істеуі керек? Баланы жалғыз қалдырмау: Тіпті бала ұйықтап жатса да, оны үйде қараусыз қалдырып сыртқа шығуға болмайды. Терезе қауіпсіздігі: Пәтерлердегі терезелерге міндетті түрде арнайы балалардан қорғайтын құлыптар (блокираторлар) орнату қажет. Москит торы баланы ұстап тұра алмайтынын есте сақтаңыз. Қауіпті заттарды жасыру: Сіріңке, оттық, дәрі-дәрмектер, тұрмыстық химиялық заттар мен өткір құралдар баланың қолы жетпейтін жерде тұруы тиіс. Түсіндіру жұмыстары: Балаға кішкентай күнінен бастап қауіпсіздік ережелерін, бөтен адамдармен сөйлеспеуді, розеткаға тиіспеуді үнемі айтып, түсіндіріп отыру қажет. Бала — біздің басты байлығымыз. Олардың қауіпсіздігіне бей-жай қарауға ешкімнің құқығы жоқ. Заң бойынша да баланың өмірі мен денсаулығына ең алдымен ата-ана жауапты екенін ұмытпайық. Балаларымызды қорғайық, оларға барынша назар аударайық!

Күзгі шөп шабу және жинау кезінде өрт қауіпсіздігін сақтаңыз

Күз мезгілі — қысқы мал азығын дайындаудың ең жауапты кезеңі. Далада шөп шабу, жинау және тасу жұмыстары қызып жатқан сәтте өрт қаупі жоғары деңгейде қалады. Күзгі екпінді желдің әсерінен кішігірім ұшқынның өзі санаулы минуттарда ауқымды дала өртін тудырып, дайындалған шөпті, техниканы және жайылымдарды күлге айналдыруы мүмкін. Абай ауданының Төтенше жағдайлар бөлімі өрттің алдын алу үшін келесі ережелерді қатаң сақтауды талап етеді: Шөп шабу және жинау науқанындағы негізгі талаптар: Техникалық бақылау: Шөп шабуға және тасуға қатысатын барлық тракторлар мен автокөліктердің глушительдері жарамды ұшқын сөндіргіштермен жабдықталуы тиіс. Техниканың электр сымдары дұрыс оқшаулануы қажет. Шабылған шөпті тек жақсы көпкеннен кейін ғана жинау керек. Дымқыл шөптің іштей қызып, өздігінен тұтану қаупі жоғары болады. Заңды білмеу жауапкершіліктен босатпайды! Өрт қауіпсіздігі талаптарын елемейтін жеке және заңды тұлғалар Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодексі (ӘҚБтК) бойынша қатаң жауапкершілікке тартылады: ӘҚБтК-нің 589-бабы: Шөп тасу және дала жұмыстарына тартылған көлік құралдарында (трактор, комбайн, жүк көлігі) өрт қауіпсіздігі қағидаларын бұзу (ұшқын сөндіргіштің болмауы, ақаулар) 5 АЕК мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады. Ал бір жыл ішінде қайталап бұзған жағдайда айыппұл көлемі 10 АЕК-ке дейін өседі. ӘҚБтК-нің 410-бабы: Ауыл шаруашылығы алқаптарында өрт қауіпсіздігі талаптарын орындамағаны үшін жеке тұлғаларға ескерту жасалады немесе 5 АЕК айыппұл салынады. Кәсіпкерлік субъектілеріне санатына қарай 25-тен 100 АЕК-ке дейін айыппұл көзделген. ӘҚБтК-нің 336-бабы: Қалдықтарды, сабан мен құрғақ шөпті рұқсатсыз жаққан жеке тұлғаларға 20 АЕК, ал заңды тұлғаларға 500 АЕК-ке дейін ірі көлемде әкімшілік айыппұл салынады. Аудан тұрғындары мен шаруалар назарына: Шөп шабылатын алқаптарда ашық от жақпаңыз және сөндірілмеген темекі қалдықтарын тастамаңыз. Тілсіз жауды байқаған бойда дереу 101 немесе 112 нөмірлеріне қоңырау шалыңыз. Мал азығын өрттен аман сақтау — бәрімізге ортақ міндет!

Найзағай кезіндегі қауіпсіздік

Абай ауданының Төтенше жағдайлар бөлімі ескертеді: Найзағай кезіндегі қауіпсіздік — басты міндет! Абай ауданы аумағында ауа райының құбылмалылығы мен найзағайлы жаңбыр жиілеуіне байланысты, жергілікті Төтенше жағдайлар бөлімі тұрғындар мен қонақтарға қауіпсіздік ережелерін қатаң сақтауды ескертеді. Табиғаттың тосын мінезінен қорғану үшін келесі маңызды шараларды есте сақтаңыз: Далада және жайылымда жүргенде: Ағаштардан қашыңыз: Жалғыз тұрған биік ағаштардың астына тығылуға мүлдем болмайды. Байланысты үзіңіз: Найзағай жарқылдағанда ұялы телефонды толығымен өшіріп тастаңыз. Металл бұйымдарды тастаңыз: Шабылған шөп жинайтын айыр, құрек, велосипед және өзге де темір заттарды өзіңізден кемінде 15-20 метр қашықтыққа қойыңыз. Аттан түсіңіз: Егер ат үстінде жүрсеңіз, дереу жерге түсіп, жануарды өзіңізден алысырақ жетектеп жүріңіз. Үй ішіндегі қауіпсіздік: Тоқты ажыратыңыз: Тұрмыстық техникаларды, теледидар мен желілік роутерлерді розеткадан суырыңыз. Пеш жақпаңыз: Найзағай кезінде үй пешін немесе моншаны жақпау керек, себебі мұржадан шыққан ыстық түтін электр тогын тартқыш қасиетке ие. Терезені бекітіңіз: Өтпелі жел (сквозняк) болмауы үшін терезелер мен есіктерді нықтап жабыңыз. Абай ауданының Төтенше жағдайлар бөлімі қайғылы жағдайлардың алдын алу үшін ауа райын бақылап, СМС-хабарламаларға уақтылы назар аударуды сұрайды. Қауіп төнген жағдайда дереу 101 немесе 112 нөмірлеріне қоңырау шалыңыз.

Абай ауданының Төтенше жағдайлар бөлімі

Көңіл айту

Қарауыл ауылдық ардагерлер ұйымы Абай ауданының Құрметті азаматы зейнеткер **Әбеуов Серікқанға анасы Танина Панижамал (Майтан) Бәсәриқызының** қайтыс болуына байланысты қайғысына ортақтасып көңіл айтады.

Өнер сапары

ӘНШІ БАУЫРЖАН ИСАЕВ - АБАЙ ЕЛІНДЕ

Өнер – күдірет, өнер-қасиет! Күні кеше ғана ҚР еңбек сіңірген қайраткері Бауыржан Исаев Абай еліне шабыт сыйлар әсем әнімен шығармашылық кешімен келіп кетті.

Ұлылар елінің халқына ыстық сөлемін жеткізе келген әнші Абай бабамыздың «Көзімнің қарасы» әнімен кеш шымылдығын ашып, бабаға деген шексіз құрметін көрсетті. Әнші жанды дауыста ешқандай фонограмма-сыз бір жарым сағат концерт берді.

Қазақ эстрадасының жарық жұлдызы Бауыржан Исаевтың ән кешіне жиналған қауым қарасы мол болды. Зал лық толды. Әншілікті бойына тұмар еткен Бауыржан Исаевтың өмірі әнмен астасып жатыр. Бірер жыл шығармашылығына ресми түрде шектеу қойылып, сахна төрінен көрінбеген әнші шығармашылықтан қол үзіп қалған еді. Өйтсе де өнерге деген шексіз сүйіспеншілігі зор талантты әнші бұған бола мойынсымады. Әнші, композитор марқұм Арман Дүйсеновтің қолдауымен ән жинағы шықты. Үлкен сахнада өнер көрсетіп, сағынған халықтың әсем әндерімен құлақ құрышын қандырды.

Тыңдаушысына есті әндерімен ой салып, жүрек қылын тербеп, көңілдерді жаулаған сүйікті әнші. Әніне елтіп, өнеріне еліктеп өскен жастар қаншама.

1996 жылы еліміздің тарихында тұңғыш рет халықаралық «Азия дауысы» байқауының Гран при иегері атанып, жеңімпазы атанған Бауыржан Исаевтің есімі бүгінде көпке танымал әнші. Әнші қазақ халқының мақтанышы, бүлбүл әнші Бибігүл Төлегеновамен бірге «Мама» әнін орындап, үлкен сахнада өнер көрсеткен еді. Абай елінің киелі сахнасында да осы әнді орындап, халықтың жүрегіне жеткізе білді. Танымал әнші сонымен қатар, «Мерекем сен», «Мен саған өкпелемеймін», «Первое утро столицы», «Сағындың ба», «Неге арман», «Аққу құсым», Асқар Жайлаубаев екеуі «Өмірай», «Менің қалам» атты тағы көптеген дара шығармаларды нақышына келтіре орындап, жылы әуендерді жүрекке жеткізді. Әнші, композитор Марат Омаровтың бұл әнін кезінде марқұм Гүлнар Сикымбаеваның орындауын-

да тыңдасак, бүгінде Бауыржандай бағамы биік, талғамы зор әншінің шырқауында керемет әсерге бөлендік. Тамсана тыңдаған халық қосыла шырқады.

Жанға жағымды дауысы бар кәсіби әнші Бауыржан Исаевтің өзінен басқа ешкім орындай алмайтын мәңгілік хит болған «Аяулым» әнімен кеш шымылдығын жапты. Иә, бұл ән Шәмішбай Сариевтің сөзіне жазылған Төлеген Мұхамеджановтың шедевр туындысы. Сонау 1996 жылы 17 жасынан бері әннің әлі де бағы мен бағасы аласармаған. Ескірмейтін есті де ғажап осы әнмен Бауыржанның жолы ашылды, әнмен бірге жарқ етіп, әнсіздер қауымды баурап алған болатын. Бүгінде осы әнді үлкен сахнада орындағанына отыз жыл. Сүйікті әншісіне деген халықтың махаббаты толастар емес.

Көрерменін әркез сағындырып жүретін әншіні халық сахнадан жіберер емес. Кеш соңында әнді орындауы ерекше Бауыржан Исаевқа аудан әкімінің орынбасары Қазбек Төлегенұлы аудан әкімі Мейіржан Серікбосынұлының Алғыс хатын табыстады. Әнші мен әншімен бірге өнер көрсеткен өнер иелерінің иығына шапан жауып аудан халқының атынан ыстық ықылас, қошемет көрсетті.

«Алмас кездік қын түбінде жатпайды». Өнерде осылай жарқ етіп, ән әлеміндегі тұғыры биік әншінің халыққа әлі де берері мол. Сахна мәдениетін терең меңгерген, сабырлы да парасатты, табиғаттың өзі сыйлаған сырлы дауысымен нағыз әнші дерлік.

Бауыржан Исаевқа өнердегі жолыңыз ұзағынан болғай дейміз! Өнердің өрінен, өнер сүйер қауымның төрінен табылып, бағалайтын халқыңыз барда абыройыңыз арта берсін демекпіз. «Өмір деген қалың орманнан» қиындық кездеспей кешіп өте беріңіз!

Анар СӘРСЕНБИНА,
«Абай елі» газетінің жауапты хатшысы,
республикалық «Ұлылар елінің ұрпақтары» журналының
директор – бас редакторы, журналист.

Мойыңа, нұр асыл...**АНА, АСЫЛ ЖАН**

Аяулы ана, асыл жан,
Ақ пейілді жақсы жан.
Жүрегіңіз кең дария,
Мейіріміңіз таусылмас шам.

Ең ізгі, ардақты жан,
Сізге бүгін бар құрмет.
Ақ жүректен қарсы алып,
Көрсетіңіз талай ізет.

Жолдасымыздың жан жары боп,
Бізге болдыңыз жақын жан.
Классастардың барлығына
Сіздей жаннан кім бар тең?

Классас болған азаматтың
Достарын да сыйладыңыз.
Жолдасының жолдастарын
Өз туғандай қимадыңыз.

Қуанышта бірге болып,
Қиналғанда демедіңіз.
Жылы сөзіңізбен әркез
Жанымызға ем бердіңіз.

Ақ дастархан жайып әркез,
Күлім қағып қарсы алдыңыз.
Дәм-тұзыңыз, ақ пейіліңіз
Көңілімізден орын алды.

Дастарханның дәмі бөлек,
Әр тағамда ақ ниет.
«Келіңдер!» деп құшағыңызды
Ашып тұрар кең жүрек.

Берекелі шаңырақта,
Қонақ үзбей төр толған.
Ақ дастархан басындағы
Әрбір сәт жүрекке қонған.

Сыйластықтың парқын біліп,
Үлкенге ізет қылдыңыз.
Жарыңыздың достарын
Өз бауырыңыздай білдіңіз.

Жылдар өтіп, уақыт көйсе,
Естелік қалар көңілде.
Сіз жайған ақ дастархан
Жарқын қалар өмірде.

Достық деген асыл сезім
Жылдар өтсе жоғалмас.
Ақ көңілмен жасаған із
Еш уақытта ұмытылмас.

Ізгі тілекші достары:
Әмір, Нұрлан, Ерболат, Бекіш, Сая,
Рая, Гүлшира, Батай, Зауре, Бақытгүл,
Алтынай, Дәулет, Фарид, Айдан, Клара,
Гүлжан, Бақыт, Лена, Райхан, Нағима,
Гүля, Ләззат

Құрметті Елубаев Асқар Болатқазыевич!

Сізді мерейлі 60 жасқа толған мерейтойыңызбен шын жүректен құттықтаймыз! Ұстаздық – ұлы жол, абыройлы мамандық. Алты белесті артқа тастап, елге сыйлы, шәкіртке қадірлі, ұлағатты ұстаз атануыңыз — маңдай теріңіз бен ерен еңбегіңіздің жемісі. Сіз талай шәкірттің жүрегіне білімнің шырағын жағып, өмір жолына бағыт-бағдар беріп келесіз.

Алпыс жас – өмірдің кемеліне келген, өткенге тағзым жасап, келешекке нық қадам басатын айтулы белес. Осы мерейлі жасыңызда деніңізге зор денсаулық, отбасыңызға амандық, шаңырағыңызға құт-береке тілейміз. Абыройыңыз асқақтап, мерейіңіз үстем болсын!

Алпыс жасыңыз құтты болсын, ардақты ұстаз,
Шәкірттерге жол көрсеткен дара ұстаз.
Ақыл, білім, өнегеніз елге тарап,
Жүректерде мәңгі қалсын салған із, асыл ұстаз.

Алдыңызда ақ тілектер, нұрлы күндер,
Қуанышқа толы болсын әрбір күндер.
Деніңіз сау, отбасыңыз аман болып,
Жүзге жетіп, биіктесін абыройлы белдер!

Ізгі тілек білдіруші: "Мамай атындағы негізгі орта мектебі"

Жадыңызда жүрсін!**ҚЫРКҮЙЕКТЕГІ АМАЛ: Берекелі күз**

күз айларының мінезіне қарата аталғаны болса керек. Әр атаудың өзіндік қыры мен мәні бар.

Күз молшылығымен, берекесімен ерекше. Ала жаздайғы дикан еңбегі ақталып, егін жинау науқаны қызу жүреді. Осы қарбалас сәтті тиімді пайдалануға тырысатын егінші қауым төккен тердің жемісін көруге асық. Үлкен кісілер бұл шуақты мезгілде «Масақ» амалы болатын айтады. Амал атауы егін жиналғандағы масақ терілетімен байланысты айтылған. Алқап басына баратын адамдар егінді ысырап етпеудің амалын жасайды. Егін жиналған егістікке

Әні-міне дегенше қыркүйек екінші жартысына да жеттік. Уақыт зымырап барады. Бұрынғылар күн өтсе жылайды екен деген сөз бар. Ал қазір жағдай өзгерген тәрізді. Жалақыға тезірек жету үшін уақыттың жылдам өткенін қалайды. Бірақ бүгін біз күннің жылдам өтіп жатқанын емес айдың амалы туралы сөз етпекпіз.

Қыркүйек айын ата-бабаларымыз «жылауық ай» деген екен. Оған себеп шықтың түсуі, жауынның себелеп жауатыны, одан басқа, желдің тұруы болса керек. Күіз мезгілінің атауына жомарт, алтын, сары, күрән деп сөз тіркесі қосыла айтылады. Бұл күрән деп сөз тіркесі қосыла айтылады. Бұл күрән деп сөз тіркесі қосыла айтылады.

малын жайып, атыздағы масақты түгеліме жинап алуға тырысады. Ал қыркүйек айындағы "мизам шуақ" ауа райына қарата айтылады. Яғни күн салқындап, жаңбыр жауғанымен, шуақты күндері де болады. Бұл айдың екінші онкүндігінде көбірек болаты кез. Халқымыз қыркүйектің бұл шуағын жақсылыққа балаған. Мизам айы ырзық-несібенің артатын, қамба астыққа толып, ала жаздайғы еңбектің қортындылайтын кезі деп қуанған.

Жалпы қыркүйек айының атауына келсек, көзкөргендер мұны мал шаруашылығымен байланыстырады. Уақ малдың төлдеу кезін жылдың жылы мезгіліне туралау үшін жаздың басына қошқар мен текеге күйек байлаған. Күздің басында Үркердің бас көтеру күйек уақытының келгенін меңзегендей. Сондықтан малшылар «Үркер бас көтеріпті, күйекті алатын кез келді» деп, аталық малға байланған күйекті алып, оларды еркіндікке босатқан. Осыған байланысты қыр қазақтары күйек ағытатын уақытты қыркүйек деп атап кеткен.

Қыркүйекте болатын тағы бір амал «Сүмбілжін тууы» Айдың соңғы онкүндігінде ауа райының суытуын, судың да салқын болуын атайтын амал. «Сүмбіледе су суыды» деген мезгіл осы айдың соңы. Суықтың келгенін, енді бұдан былай күн жылы болмайтынын меңзейді.

Күздің алғашқы айында Үркер басын көтеріп, Таразы туғанымен күн райы әлі жылы болып тұр. Осы мезгілді әрбір адам шаруасына тиімді пайдалану керек. Егінші егінін жинап алуына, қыстың қамын жасауға, үй шаруасын реттеуге асыққан абзал.

Жібек Жанарбекқызы

Абай елі

“Абай елі”
Жауапкершілігі шектелді серіктестігі
Абай аудандық
қоғамдық - саяси апталық газет

Құрылтайшысы:
“Абай елі” ЖШС Директор - Бас редактор
АКРАМ ЖІБЕК ЖАНАРБЕКҚЫЗЫ
Жауапты хатшы Анар СӘРСЕНБИНА
Журналист Жазира ҚАЗЫҚЫЗЫ
Дизайнер Жансая СОВЕТБЕКОВА
Редакцияның мекен-жайы:
180014 Қарауыл ауылы,
Құнанбай көшесі, 12-үй. Тел/факс: 9-23-43
e-mail: abay_eli@mail.ru
www.abayeli.kz

Газет айына төрт рет шығады.

Редакция оқырман хаттарын қайтармайды.
Автордың мақалалары редакцияның көзқарасын білдірмейді.
Жарнама мен хабарландырудың мазмұны мен мәтініне жарнама беруші жауапты.

Газет Қазақстан Республикасы Мәдениет, Ақпарат және қоғамдық келісім министрлігінде 01.07.13 жылы тіркеліп, N 13720 - Г тіркеу куәлігі берілген.
ТОО «Печатное издательство-агентство «Рекламный Дайджест» баспа орталығында офсеттік тәсілмен басылып шығады. Мекен-жайы: Өскемен қаласы Абай даңғылы 20 үй.
Таралымы 2000 дана.
Тапсырыс № 2 Баспа табак.